

HORSKÝ KŘIŠŤÁL

Adalbert Stifter

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Horský křišťál

Adalbert Stifter

Přeložil Hanuš Karlach

Znění tohoto textu vychází z díla [Horský křišťál](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Vitalis v Praze v roce 2005. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Adalbert Stifter: Horský křišťál), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 8. 10. 2021.

Naše církve slaví různé svátky, jež pronikají k srdci. Lze si stěžít představit něco líbeznějšího než Svatoduši a stěžít něco vážnějšího a svatějšího než Velikonoce. Smutek a zádumčivost velikonočního týdne a nato slavnostnost neděle nás provázejí životem. Jeden z nejkrásnějších svátků slaví církev téměř uprostřed zimy, kdy jsou skoro nejdelší noci a nejkratší dny, kdy slunce tkví vůči poli nejkoseji a sních pokrývá veškerá luka, svátek Vánoc. Tak jako v nejedné zemi den před narozeninami Páně se nazývá Kristův večer, u nás se nazývá Štědrý večer, den, který přichází po něm, Hod Boží vánoční a noc mezi nimi Svatá noc. Katolická církev Hod Boží, den, kdy se narodil Spasitel, oslavuje největšími církevními obřady, ve většině krajů se už půlnoc jako chvíle narození Páně oslavuje velkolepým nočním obřadem; k němu tichým, temným, zimním půlnočním povětřím vábí zvony, k němu obyvatelé se světly anebo po temných dobře známých stezkách ze zasněžených hor kolem ojíněných lesů a vrzajícími ovocnými sady plíí do kostela, z něhož zní slavnostní tóny a který z lůna vsi zahalené do zledovatělých stromů strmí dlouhými ozářenými okny.

S církevním svátkem je spjat i svátek u rodinného krbu. Rozšířilo se téměř ve všech křesťanských zemích, že se dětem přichod Jezulátka – také dítěte, ale nejúžasnějšího, jaké kdy bylo na světě – ukazuje jako něco radostného, zářivého, slavnostního, co dál působí po celém světě a někdy i v pozdním stáří u chmurných, zádumčivých anebo jímavých vzpomínek a co na pestrých třpytivých perutích letí pustou, tklivou anebo vyprázdněnou noční oblohou jako jakési ohlédnutí do někdejšího času. Dětem se dávají dárky, jež přineslo svaté Jezulátko, aby měly radost. To se obvykle dělá o Štědrém dni, až nadejde hluboký soumrak. Zapálí se svíce, a většinou spousta, a ty se pak často spolu s malými svíčkami vznášejí na krásných zelených větvích jedličky anebo smrčku, který stojí uprostřed jizby. Děti ne-

smějí vejít dřív, než se dá znamení, že tu právě byl Kristus Pán a zanechal tu dárky, které přinesl. Pak se dveře rozlétnou, mrňata smějí dovnitř a za nádherné třpytivé záře svic vidí, že na stromku visí anebo je na stole rozloženo to a ono, co daleko předstihuje všechny představy, jaké si vytvořila jejich obrazotvornost, to a ono, čeho se dotknout se neodvažují a posléze, když to všechno dostanou, celý večer nosí sem a tam v drobné náruči a berou si s sebou do postýlky. Když pak občas do snů zaslechnou zvuky púlnočních zvonů, jimiž se dospělí svolávají do kostela k pobožnosti, pak se jim třeba zdá, že snad teď andílkové putují po obloze anebo se vrací domů Kristus Pán, který byl již u všech dětí a každému donesl nádherný dárek.

Když potom nadejde další den, Hod Boží, je jim neobyčejně slavnostně na duši, když časně zrána oblečeny do nejkrásnějších šatů stojí v teplé jizbě, když otec a matka se šňoří do kostela, když se v poledne odbývá slavnostní hostina, lepší než kterýkoliv den po celý rok, a když odpoledne anebo k večeru přicházejí přátelé a známí, posedají na židle a na lavice, promlouvají spolu a poklidně pohlížejí okny na zimní krajinu, kde se buď snášejí pomalé vločky, anebo hory zahaluje lem mlhy, anebo se na kraj snáší krvavě rudé, chladné slunce. Na různých místech v jizbě, buď na té které židličce, anebo na lavici, anebo na nevelké okenní římse, porůznu spočívají kouzelné, teď ale už známější a důvěrnější dárky ze včerejšího večera.

Poté uplyne dlouhá zima, nastane jaro a nekonečné léto – a když matka zase vypráví o Kristu Pánu, že zanedlouho bude jeho svátek a že i tentokrát přijde na zem, dětem připadá, jako kdyby od jeho posledního zjevení uběhla věčnost a jako kdyby tehdejší radost byla už kdesi v širé, šedivě mlhavé dáli.

Protože tahle slavnost doznívá tak dlouho, protože její odlesk dosahuje tak daleko do stáří, velice rádi býváme při tom, když ten svátek slaví děti a radují se z něho. – –

Ve vysokých horách naší vlasti je vesnička s nevysokou, avšak nadmíru špičatou kostelní věží, která svou červenou barvou, jakou

jsou natřeny šindele, ční ze zelené spousty ovocných stromů a pro tu svou rudou barvu je zdaleka vidět v jemně vanoucím a modře smrákavém povětří hor. Vesnička leží přímo uprostřed jednoho dosti rozsáhlého údolí, které má téměř tvar jakéhosi podlouhlého okruhu. Ve vesničce je kromě kostela i škola, obecní úřad a ještě další dosti velké domy, ty vytvářejí náměstí, na němž se tyčí čtyři lípy, které mají ve svém středu kamenný kříž. Ty domy nejsou pouhá zemědělská stavení, mají ve svých útrobách nejedno řemeslnictví, jež jsou pro lidi nepostradatelná a mají obyvatelům hor uspokojovat jedinou jejich potřebu uměleckých výtvorů. V údolích a v okolních horách je rozseto ještě hodně chat, jak tomu v horských krajích velmi často bývá, a ty přináležejí nejenom ke kostelu a ke škole, ale i k oněm řemeslnictvím, o nichž byla řeč, a odvádějí poplatky tím, že od nich odebírají jejich výrobky. K vesničce patří dokonce ještě další chaty, které z údolí zhora nejsou vidět, protože jsou zaváté ještě hlouběji v horách; jejich obyvatelé k sousedům v obci vyjdou jen zřídka a v zimě často musí uchovávat své nebožtíky, než jim mohou poté, co roztaje sníh na cestách, uspořádat pohřeb. Největší pán, jakého vesničané za celý rok uvidí, je farář. Velice ho ctí, a obvykle se stává, že z takového faráře, pobývá-li ve vesničce dlouho, je posléze člověk uvyklý samotě, že tu není nerad a prostě žije a žije. Přinejmenším co paměť sahá, nezažili tu, aby farář ve vesničce byl člověk toužící odejít odtud anebo nehodný svého stavu.

Údolím neprocházejí silnice, mají tu dvoustopé cesty, po nichž na jednosměrných vozících dopravují domů své výtěžky z pole, proto do údolí přijde pouze málo lidí, mezi nimi někdy osamělý pěší poutník, který je milovníkem přírody, nějakou chvíli bydlí ve vymalované hostinské horní jizbě a prohlíží si hory, anebo i malíř, který si pro své desky kreslí nevysokou špičatou kostelní věž a krásné skalní hroty. Proto obyvatelé tvoří vlastní svět, všichni se navzájem znají jménem a tou a onou historkou o dědečkovi a pradědečkovi, všichni truchlí, když někdo z nich zemře, vědí, jak se

jmenuje, kdokoliv se narodí, mají svou řeč, která se odchyluje od řeči nížiny, mají své spory, které uhlazují, stojí jeden při druhém a seběhnou se vždycky, kdykoliv se přihodí něco mimořádného.

Jsou velice stálí, a vždycky bývá nakonec všechno při starém. Kdykoli vypadne z některé zdi kámen, zasadí se zase zpátky, nové domy se staví jako ty staré, poškozené střechy se opravují týmiž šindeli, a když jsou v některém domě strakaté krávy, vychovají se vždy stejná telata, a ona barva nikdy nedá domu sbohem.

Směrem na jih je ze vsi vidět zasněžená hora, která se svými trpytivými štíty vypadá, jako kdyby se vznášela téměř rovnou nad domovními střechami, ve skutečnosti však tak blízko není. Po celý rok, v létě v zimě, shlíží do údolí svými strmými skalami a bílými plochami. Jako to nejvýraznější, co v okolí mají, je hora cílem pozornosti obyvatel, a stala se i středem nejednoho příběhu. Ve vsi není muže ani starce, který by nedokázal o zubech a o hrotech hory, o jejích ledových spárách a slujích, o jejích vodách a proudech suti vyprávět něco, co buď sám zažil, anebo slyšel vyprávět někoho dalšího. Ta hora je i hrdostí vsi, jako kdyby ji byli sami vytvořili, a není tak úplně zřejmé, jakkoli vysoko se u obyvatel údolí cení jejich počestnost a láska k pravdě, jestli občas ke cti a slávě hory nelžou. Hora krom toho, že je jejich pozoruhodností, skýtá jim i skutečný užitek; protože kdykoliv k nim zavítá nějaká horská výprava, aby z údolí vystoupila na horu, slouží jí obyvatelé vsi jako průvodci, a být jednou průvodcem, zažít to a ono, znát to a ono místo je charakteristika, jakou se kdokoliv rád pochlubí. Často o takových věcech mluví, když sedí pospolu v šenkovně, a vyprávějí o svých odvážných činech a o svých výtečných zkušenostech, a také nikdy neopomenou zmínit to, co říkal ten anebo onen pocestný a co od něho v odměnu za své snažení dostali. Hora také ze svých sněhových polí vysílá dolů vodstva, jež napájejí jezero v lůně jeho vysokohorských lesů a vytvářejí potok, který vesele proudí údolím, pohání pilu, mlýn a další malé továrničky, čistí ves a skýtá pití dobytku. Z lesů na hoře

pochází dřevo, a lesy zadržují laviny. Chodbičkami a netěsnostmi v útrokách kopců prosakuje voda, ta pak v podzemí proudí údolím a vyvěrá na povrch ve studánkách a zřídlech, z nichž lidé pijí a jejich skvělou, začasté velebenou vodu podávají příchozím. Ovšem na nějaký užitek v poslední instanci nemyslí a mají za to, že tak to bylo vždycky.

Když se člověk dívá, co se s horou děje přes rok, v zimě jsou dva hroty jejího vrcholu, kterým říkají „rohy“, bílé sněhem, a když jsou za jasných dnů vidět, oslepujivě září v tmavé modři povětří; všechna horská pole, která táboří kolem těchto vrcholků, jsou pak bílá; všechny svahy jsou takové; i příkré stěny, kterým obyvatelé říkají „zdi“, jsou pokryté navátou bílou jinovatkou a obalené jemným ledem jak nějakým nátěrem, takže celá ta hmota se jako nějaký čarovný palác tyčí z ojněně šedého břemene lesa, jež jí těžce spočívá kolkolem u nohou. V létě, kdy slunce a teplý vítr oberou strmá úbočí o sníh, rohy, jak to vyjadřují obyvatelé, ční černé k obloze a mají už jen ve hřbetu krásné bílé žilky a skvrnky, ve skutečnosti jsou však jemně modré jako v dálce, a čemu tu říkají žilky a skvrnky, není bílé, nýbrž má v sobě krásnou mléčnou modř dalekého sněhu na pozadí temnější modři skal. Horská pole kolem rohů však, pokud je pořádné horko, ve vyšších oblastech svého starého sněhu nepozbývají a ten pak řádně bílý shlíží na zeleň stromů v údolí; z jejich dolních oblastí nicméně zimní sníh mizí, ten tu totiž tvořil pouhé chmýří, a je posléze vidět jakýsi neurčitý třpyt, modravý a zelenavý, což je splavený ledovec, ten tu spočívá obnažený a pozdravuje dolů obyvatele. Na okraji onoho třpytu, jenž zdáli vypadá jako jakási obruba z drahokamových úlomků, zblízka je změtí divokých, obrovitých bloků, desek a trosek, jež se tlačí na sebe a zmateně se sunou k sobě a do sebe. Je-li léto řádné horké a dlouhé, ledová pole se obnaží hodně vysoko, a pak shlíží do údolí zelená a modrá plocha daleko větší, svého šatu pozbude ne jeden kopec a pláň, jež bylo doposud vidět jen bílé, najednou je vidět špinavá obruba ledu, tam kde se valí

skály, zem a bláto, a do údolí teče voda mnohem hojněji než jindy. Tak to jde dál a dál, až postupně nastane zase podzim, vody ubude, v jistou dobu šedivý vytrvalý déšť pokryje celou plochu údolí, načež, až se mlhy znovu oddělí od výšin, hora znovu převlékne hebký háv a všechny skály, kužely a štíty se tyčí v bílém šatě. Tak se to odvíjí rok co rok pouze s drobnými změnami a bude se odvíjet dál, dokud tu potrvá příroda taková, jaká je, a na horách bude sníh a v údolích lidé. Obyvatelé údolí nepatrným změnám říkají velké, všimají si jich a podle nich odhadují, jak rok pokročil. Podle obnažených ploch hodnotí vedro a odchylky léta.

Pokud jde o výstupy na horu, ty se odbývají z údolí. Jde se směrem na jih po dobré, krásné cestě, která přes takzvanou šíji vede do dalšího údolí. „Šíje“ říkají mírně vyvýšenému horskému hřbetu, který spojuje dvě větší a významnější pohoří a po němž se lze dostat mezi pohořími z jednoho údolí do druhého. Na šíji, která spojuje zasněženou horu s velkým horským pásmem ležícím naproti ní, je samý jedlový les. Přibližně na nejvyšším vrcholku onoho lesa, tam kde se cesta začíná pozvolna svažovat k údolí na druhé straně, je takzvaný Sloup neštěstí. Kdysi na tom místě našli mrtvého pekaře, který nesl chléb v koši připevněném na krku. Mrtvého pekaře s košem a s jedlemi ho obklopujícími vypodobnili na obraze, pod obrazem napsali vysvětlení a prosbu o modlitbu, obraz upevnili na červeně natřený dřevěný sloupek a ten vztyčili na místě onoho neštěstí. U sloupu se sejde z cesty a pokračuje se po celé délce šíje a neputuje se napříč šíjí do údolí na druhé straně. Jedle tu tvoří jakýsi průchod, jako kdyby mezi nimi vedla ulice. Také tudy někdy probíhá stezka, jíž se občas sváží z vyšších oblastí ke Sloupu neštěstí dřevo, taková stezka ovšem pak zase zaroste travou. Když se jde dál touhle cestou, která pak mírně stoupá vzhůru, dojde se posléze na volné prostranství zbavené stromů. To prostranství je suchý palouk, není na něm jediný keř, porostlé je řídkým vřesem, vyprahlými mechy a suchomilnými rostlinami. To místo je srážnější

a srážnější, jde se po něm vzhůru dlouho; ale jde se pořád jakousi strouhou, jako kdyby se stoupalo jakýmsi vyhloubeným příkopem, což má tu výhodu, že se v té rozlehlé, všude stejné končině beze stromů nemůže zabloudit. Za nějakou dobu se objeví skály, jež se jako chrámy zvedají přímo z travnaté půdy, a člověk může mezi jejich stěnami procházet dost dlouho. Pak se objeví zase lysé hřbety téměř bez rostlin, které už se tyčí do povětří v končinách dost vysoko a vedou přímo k ledu. Po obou stranách téhle stezky jsou srázné stěny a tímhle valem se zasněžená hora spojuje se šíjí. Aby se překonal led, jde se určitou dobu po jeho hranici, tam kde je obstoupen skalami, až se dospěje na starší sníh, který překrývá ledové spáry a po většinu roku poutníka nese. Na nejvyšším místě starého sněhu se z oné pokrývky zvedají dva rohy, z nichž jeden je vyšší, a tedy vrcholkem hory. Tyhle kopce se zdolávají hodně obtížně; ježto je obklopuje často dosti široký, často zas užší sněhový příkop – puklina ve starém sněhu –, a ten se musí přeskočit, a ježto její příkré stěny mají pouze malé výstupky, na něž se musí položit noha, většina horolezců se spokojuje s tím, že dospějí až k puklině a tam si vychutnávají širý rozhled, pokud ho nezakrývá jeden z rohů. Ti, kdo chtějí vystoupit na vrchol, musí tak učinit za pomoci maček, lan a skob.

Kromě téhle hory se na jižní straně tyčí i další, ale žádná není tak vysoká, i když se v časném podzimu i ony pokryjí sněhem a zachovávají si ho až hluboko do jara. Léto však hory o sníh vždycky obere, a skály se pak přívětivě blyští v záři slunce, a lesy níže položené se skví jemnou zelení protkanou širokými modrými stíny, které jsou tak krásné, že se na ně člověk do smrti nedokáže dosyta vynadívat.

Na ostatních stranách údolí, ze severu, z východu a ze západu, jsou hory protáhlé a nižší, nejedno pole a louka stoupají dosti vysoko, a nad nimi jsou vidět rozličné lesní holiny, horské salaše a podobně, až se posléze svým okrajem bok po boku s jemně zubatým lesem dotknou oblohy; ta zubatost prozrazuje jejich nepatrnou

výši, kdežto hory na jihu, ačkoli ve své náruči hýčkají lesy ještě velkolepější, svým zcela hladkým okrajem otírají se o skvoucí oblohu.

Když tak člověk stojí někde docela uprostřed údolí, má pocit, jako kdyby do toho kotle nesměřovala jediná cesta a z něho také ne; nicméně ti, kdo bývali v horách často, znají tenhle klam nadmíru dobře: Ve skutečnosti nejen tudy vedou různé cesty, a mezi nimi dokonce nejedna, vzhledem k optickému posuvu hor, vede téměř po rovině, do severních plání; ale směrem na jih, tam kde údolí jako kdyby bylo málem uvězněno do strmých stěn, dokonce vede cesta přes zmíněnou už šíji.

Ta vesnička se jmenuje Rozvodí, a zasněžená hora, která shlíží na její domky, se jmenuje Dopek.

Na druhé straně šíje se rozkládá údolí ještě daleko krásnější a svěžejší než to s Rozvodím, a od Sloupu neštěstí vede dolů do něho upravená cesta. U jeho ústí je docela velké městečko, Milín, je poměrně rozlehlé, jsou v něm rozmanité dílny a v nejednom domě se provozují městská řemesla a stravování. Obyvatelé jsou daleko zámožnější než v Rozvodí, a ačkoliv obě údolí jsou od sebe pouhé tři hodiny cesty, což pro obyvatele hor uvyklé velkým vzdálenostem je nevýznamná maličkost, mravy a zvyky v obou údolích se od sebe značně liší, i jejich vnější vzhled je tak rozdílný, jako kdyby mezi nimi byla spousta mil. Tak to bývá v horách velice často a nezávisí to pouze na rozdílné poloze údolí vůči slunci, které jedno i druhé často více nebo méně zvýhodňuje, nýbrž i na duchu obyvatel, jež ta nebo ona jejich činnost strhává tím anebo oním směrem. V jednom však si jsou všichni zajedno, že lpí na obyčejích a na zvycích předků, nějaký častý styk snadno oželí, své údolí nadobyčej milují a bez něho stěží dokážou žít.

Často uběhnou měsíce, často téměř rok, než některý obyvatel Rozvodí přijde do údolí na druhé straně a zajde do velkého městečka Milína. Milíňané si vedou stejně, ačkoliv oni přece jen styk s okolním krajem pěstují, a tedy nejsou tak odříznuti od světa jako

Rozvodští. Dokonce po celé délce jejich údolí vede cesta, které by se mohlo říkat silnice, a ne jeden pocestný a ne jeden poutník po ní projde a projede a ani v nejmenším netuší, že na jih od jeho cesty, na druhé straně té vysoké zasněžené hory shlížející dolů je ještě jedno údolí, po němž jsou rozsety nesčetné domky a v němž je i vesnička se špičatou kostelní věží.

Mezi řemesly ve vsi, která mají uspokojovat potřeby údolí, je i řemeslo ševcovské, jež se nemůže postrádat nikde tam, kde lidé žijí nikoli v prvotním stavu. Rozvodští pak se nad takovou podobu života už povznesli dosti na to, aby potřebovali dobrou a pořádnou horskou obuv. Švec je až na malou výjimku v údolí jediný. Jeho dům je na rozvodském náměstí, kde vůbec jsou ty lepší, a svými šedivými zdmi, bílými okenními římsami a zeleně natřenými okenicemi hledí na čtyři lípy. V přízemí má dům pracovní jizbu, jizbu pro tovaryše, jednu větší a jednu menší obytnou jizbu, mrňavou prodejnu, jakož i kuchyni a spíž a všechny příslušné prostory; v prvním poschodí anebo vlastně v podstřeší je horní jizba anebo vlastní parádní pokoj. Stojí tu dvě nádherné postele, krásné hlazené skříně na šaty, potom vitrína na sklenice s nádobím, vykládaný stůl, čalouněné židle, skříňka s úsporami ve zdi, a na zdech visí obrazy světců, dvoje krásné kapesní hodinky, ceny ze střeleckých závodů, a konečně tu jsou ve zvláštní skříni se skleněnými tabulkami rozvěšené i pušky na hliněné holuby a lovecké kulovnice. K ševcovskému domu přistavěli menší domek oddělený pouze vjezdovou arkádou, který je ve stejném slohu a patří k ševcovskému domu jako část k celku. Má jenom jednu jizbu s obytnými prostory k ní přináležejícími. Jeho úlohou je majiteli domu, jakmile usedlost postoupí synovi anebo svému nástupci, sloužit jako takzvaný výměnek, v němž bude se ženou bydlet tak dlouho, dokud oba nezemřou, jizba se opět neuprázdní a nebude čekat na nového obyvatele. Ševcovský dům má směrem dozadu chlév a stodolu; každý obyvatel údolí totiž, i když provozuje to nebo ono řemeslo, je i zemědělcem a ze zemědělství

čerpá svou slušnou a trvalou obživu. Za těmito budovami je posléze zahrada, jaká nechybí téměř u žádného lepšího domu v Rozvodí a kde lidé pěstují zeleninu, ovoce a na slavnostní příležitosti květiny. Jako často v horách je i v těchto rozvodských zahradách hodně rozšířeno včelařství.

Malou výjimkou, o níž byla svrchu zmínka, a soupeřem ve výlučné nadvládě jednoho ševce je další švec, starý Tobiáš, ten vlastně ani sokem není, protože spíš jen vyspravovává, v téhle činnosti má zakázek až nad hlavu a ani zdaleka by se nedal strhnout k tomu, aby vznešenému místnímu ševci z náměstí konkuroval, nanejvýš když místní švec ho zhusta zdarma zásobuje koženými záplatami, odřezky na podešve a podobnými věcmi. Starý Tobiáš v létě sedává na konci vesničky mezi keři černého bezu a pracuje. Kolem dokola ho obléhají boty a opánky, které jsou arci vesměs staré, vyrudlé, zablácené a potrhané. Holínky s vysokými holeněmi tu nejsou, protože se ve vsi a v kraji nenesí; mají je pouze dva, farář a učitel, ti ovšem obojí, správký i nové zakázky, zadávají pouze ševci na náměstí. V zimě starý Tobiáš sedí ve své jizbičce za keři černého bezu a má štědře zatopeno, protože dřevo v Rozvodí není drahé.

Švec z náměstí, než se nastěhoval do domu, pytláčil na kamzících a vůbec zamlada, jak my Rozvodští říkáme, nesekal dobrotu. Ve škole býval vždycky jedním z nejlepších žáků, pak se u otce vyučil řemeslu, vydal se na toulky a posléze se vrátil do vsi. Namísto aby nosil černý klobouk, tak jak se sluší na živnostníka a jak to dělal jeho otec po celý život, nasadil si zelený, zastrkal si do něho veškerá péra, jaká mu ještě zbyla, a pyšně si v něm a v nejkratší lodenové kazajce, jaká v údolí existovala, vykračoval po okolí, ačkoliv jeho otec vždycky míval kabátec tmavé, pokud možno černé barvy, který také, protože patřil živnostníkovi, musel být střižen vždy hodně dlouhý. Mladého ševce bylo možné potkat na všech tanečních parketech a ve všech kuželnách. Kdykoliv mu dal někdo dobrou radu, hvízdal si nějakou písničku. Se svou puškou na hliněné holuby chodil na

veškeré střílby v sousedství a leckdy přinesl domů i nějakou tu cenu, kterou považoval za veliké vítězství. Takovou cenou bývaly většinou mince v umělecké objímce, k jejichž nabytí švec musel vydat víc stejných mincí, než kolik činila cena, zejména když s penězi nezacházel zrovna hospodárně. Chodil na všechny lovy, které se v kraji konaly, a vydobyl si pověst dobrého střelce. Nejednou však si někam vyšel sám se svou dvojkou a s mačkami, a jednou se říkalo, že se těžce poranil na hlavě.

V Milíně byl barvíř, který hned na začátku městečka, přicházelo-li se od Rozvodí, měl slušnou živnost, s mnoha lidmi, a dokonce, to bylo v údolí něco neslýchaného, pracoval se stroji. Kromě toho vlastnil i rozsáhlé obdělávané polnosti. Za dcerou tohohle bohatého barvíře vydával se švec přes hory, aby ji získal. Barvířova dcera byla široko daleko proslulá svou krásou, také však chvalně známá svým samotářstvím, svou počestností a domáckým založením. Přesto, říkalo se, vzbudil prý švec její pozornost. Barvíř ho nepouštěl k sobě do domu; a jestliže dcera už předtím nechodila na veřejnost a na zábavy a mimo rodičovský dům ji vídali pouze zřídka, teď už nezašla zhora nikam než do kostela anebo do zahrady anebo tam a onam v domě.

Nějaký čas poté, co mu zemřeli rodiče a tak mu připadl dům, který teď obýval sám, švec se naprosto změnil. Tak jako dřív rozmanitě dováděl, teď vysedával v jizbě a ve dne v noci bušil kladívkem do podešví. Chvástavě vypsal cenu pro toho, kdo bude s to zhotovit lepší boty a vůbec obuv než on, pokud někdo takový je. Nepřijímal jiné dělníky než ty nejlepší, a když pracovali u něho v dílně, cepoval je a cepoval, dokud ho ve všem neposlechli a nehotovili to a ono, jak poručil. Skutečně se posléze dobral toho, že u něho objednávala nejenom celá ves Rozvodí, jež až doposud švecovské výtvořiny naku-ovala valnou měrou v sousedních údolích, že mu zadávalo zakázky celé údolí a nakonec přicházeli ti a oni z Milína a z dalších údolí a dávali si zhotovovat obuv u rozvodského ševce. Jeho proslulost

se dokonce rozšířila i do nížiny, a tak si leckdo, kdo se hodlal vydat do hor, dal boty k tomu zhotovit od něho.

Švec si dům krásně zařídil, a v krámku se na policích skvěly boty, opánky a holínky; a kdykoli se v neděli scházeli obyvatelé údolí a postávali u čtyř lip na náměstí, často zašli k ševcovskému domu a sklem výlohy nahlíželi do obchodu, kde byli lidé, co nakupovali a objednávali.

Tak, jak měl rád hory, zhotovoval teď i nejlepší horské botky. V hostinci říkával: Není prý nikdo, kdo by mu mohl ukázat cizí horskou botu, jaká by se mohla rovnat té jeho. „Oni to nevědí,“ obvykle dodával, „oni v životě nevyzkoušeli, jaká taková bota musí být, aby klenba s hvězdami hřebů dobře seděla na podešvi a měla v sobě patřičné železo, aby bota byla navenek tvrdá tak, že noha suť, ať je jakkoliv ostrá, nebude cítit, ale uvnitř aby k noze přiléhala měkce a jemně jako rukavice.“

Švec si dal zhotovit velikánskou knihu, do níž zaznamenával veškeré zboží, které vyrobil, doplňoval jména těch, kdo mu dodával suroviny a kdo si zboží koupil, a zapisoval do ní i krátké zmínky o jakosti toho kterého výrobku. Stejně druhy obuvi měly své průběžné číslování, a kniha spočívala ve velké příhradě v krámku.

I když krásná barvířova dcera v Milíně nevycházela z rodičovského domu, i když nechodila za přáteli a za příbuznými, rozvodský švec to dokázal nastrojit tak, že ho viděla z dále, když šla do kostela, když byla v zahradě a když z oken svého pokoje pohlížela na luka. Vzhledem k takovému neustálému pohlížení barvířová novým a novým, úpěnlivým a vytrvalým žadoněním dosáhla pro svou dceru toho, že zarputilý barvíř povolil a že švec, protože teď už byl člověkem lepším, dovedl si krásnou, bohatou Milíňanku do Rozvodí jako svou manželku. Ale barvíř byl vzdor tomu i člověk, který má svou hlavu. Člověk řádný, říkal, musí svou živnost provozovat tak, aby vzkvétala a prospívala, musí tedy svou ženu, své děti, sebe a čeleď živit, dvůr i dům udržovat ve skvělém stavu a nadto si hodně našet-

řit, protože jedině tím si může ve světě vydobýt vážnost a úctu; proto také jeho dcera dostane než skvělou výbavu, ostatní je věcí manželovou, on všechno musí vytvořit a uchovávat po všechen nadcházející čas. Barvířství v Milíně a zemědělství na barvířské usedlosti je sama o sobě živnost slušná a počestná, tu si musí zachovat kvůli své cti a všechno, co ji tvoří, musí být takové živnosti základem, proto ničeho z toho se nevzdá. Až jednou on a jeho manželka, barvířová, budou po smrti, pak barvířství a zemědělství v Milíně budou patřit jeho jediné dceři, totiž ševcové v Rozvodí, a švec a ševcová s tím vším mohou pak naložit, jak se jim zachce; ale jedině v tom případě, že dědicové budou hodni toho, aby se dědictví ujali; pokud by nebyli, ať dědictví přejde na jejich děti, a pokud žádné nebudou, s výlučnou výjimkou povinného podílu ať přejde na ostatní příbuzné. Švec také nic nepožadoval, hrdě poukázal na to, že mu šlo jen a jen o krásnou barvířovu dceru v Milíně a že ji dokáže uživit a zachovat takovou, jakou ji živili a zachovávali doma. Šatil ji jako manželku nejenom krásněji, než se oblékaly všechny Rozvodáanky a obyvatelky v údolí, ale i krásněji, než co nosívala kdy doma, a jídlo, pití a ostatní péče musely být lepší a ohleduplnější než to, čeho se jí v tomhle ohledu dostávalo v otcovském domě. A tchánovi navzdory nakupoval za ušetřené částky postupně víc a více pozemků, takže posléze měl pohromadě slušný majetek.

Protože obyvatelé Rozvodí jen velice zřídka kdy vycházejí z údolí a ani nepřijdou příliš často do Milína, od něhož jsou odděleni horským hřbetem a zvyky, protože se jim dále vůbec nestává, že by některý muž odešel ze svého údolí a usídlil se v sousedním (takové usídlování někde daleko se vyskytuje častěji), protože konečně ani žena anebo děvče se zhusta nevydává z jednoho údolí do druhého, vyjma těch řídkých případů, kdy poslouchá hlasu lásky a co manželka putuje do jiného údolí za manželem: tak se stalo, že krásnou barvířovu dceru z Milína, když se stala ševcovou v Rozvodí, všichni Rozvodští pořád považovali za cizinku, a i když jí nikdo nic zlého

neprovedl, ba pro její sličný zjev a pro její způsoby ji dokonce měli rádi, pořád tu bylo cosi, co vypadalo jako ostych, anebo chceme-li, jako ohledy a co bylo na překážku, aby mezi nimi povstala vřelost a důvěrnost taková, jakou chovaly rozvodské ženy vůči rozvodským ženám, rozvodští muži vůči rozvodským mužům. Tak to bylo, nedalo se to nijak potlačit a ještě se vystupňovalo tím, že ševcová měla lepší kroj a snadněji se jí hospodařilo v domácnosti.

Ševcová po prvním roce mužovi porodila syna a za několik let pak dcerušku. Byla však přesvědčena, že švec nemiluje děti tak, jak si představovala, že by to mělo být, a tak jak podle svého vědomí a svědomí milovala je ona; protože jeho tvář byla většinou vážná a zaujatá vlastní prací. Hrál si a dováděl s dětmi málokdy a mluvil s nimi vždycky klidně, málem tak, jak se mluví s dospělými. Pokud šlo o jídlo a o ošacení a jiné vnějškové záležitosti, staral se o děti bezvadně.

V prvních časech manželství barvířová často přijížděla do Rozvodí a mladí manželé chodili občas i do Milína na posvícení anebo při jiných slavnostních příležitostech. Když ale pak už byly na světě děti, všechno bylo jiné. Jestliže matky milují děti a touží po nich, u babiček tomu tak bývá ještě daleko spíše; ty občas po vnoučatech prahnou s náruživostí vpravdě až chorobnou. Barvířová jezdila do Rozvodí velmi často, aby uviděla děti, přivezla jim dárky, nějakou chvíli s nimi pobyla a poté je vlídně napomenula a rozžehkala se s nimi. Když pak věk a zdravotní situace barvířové už neumožňovala vydávat se za nimi častěji a barvíř kvůli tomu vznášel námitky, všechno se vymyslelo jinak, celá věc se otočila, a děti teď přijížděly za babičkou. Matka je často sama přivázela v kočáře, začasté se však, když byly ještě v křehkém věku, celé zachumlané odevzdaly děvečce a ta je v nějakém tom povoze vozila přes šíji. Když pak už byly větší, chodily do Milína pěšky s matkou anebo s některou děvečkou, ba ježto chlapec se projevil jako obratný, silný a chytrý, dovozovali mu, aby se vydával známou cestou po šíji sám, a pokud

bylo nádherně a chlapec prosil, dovolili, aby s ním šla malá sestřička. Tohle u Rozvodských není nic mimořádného, protože jsou zvyklí na náročné výpravy pěšky a rodiče vůbec, zejména pak muž jako švec, vidí rádi a těší je, když jsou jejich děti zdatnější a zdatnější.

A tak se stalo, že ty dvě děti chodily přes šíji častěji než ostatní vesničané dohromady, a ježto si v Rozvodí vůči jejich matce počínali do jisté míry jako k někomu cizímu, byly tu vzhledem k tomu i děti jakoby cizí, skoro ani nepatřily do Rozvodí a zpolo příslušely přes kopec do Milína.

Chlapec Konrád už nabyt otcovy vážné povahy a děvče Zuzanka, kterou tak pojmenovali po její matce anebo jí říkali zkráceně Zuzka, navýsost důvěřovalo chlapcovým znalostem, jeho úsudku a schopnostem a bezvýhradně se podřizovalo jeho vedení, stejně tak jako se matka bezvýhradně podřizovala vedení otcovu, jehož úsudku a obratnosti rovněž důvěřovala.

Když bylo krásně, bylo vidět děti, jak putují údolím k jihu, jak rázují po louce a docházejí tam, kde jim hledí vstříc les na šíji. Dorazily až k lesu, prošly jím po pěšině vzhůru, a než nadešlo poledne, scházely už po rozlehlých lukách na druhé straně k Milínu. Konrád Zuzce ukazoval louky, které patřily dědečkovi, pak šly přes jeho pole a chlapec vysvětloval sestřičce, které druhy obilí to na nich rostou, poté uviděly, že na tyčích pod střešním výstupkem visí dlouhé kusy pláten, aby se usušily, kroutily se ve větru anebo se na ně všelijak pitvořily, pak uslyšely jeho valchu a jeho stoupu na tříslu, jež u svého potoka zbudoval pro soukeníky a pro koželuhy, pak ještě zahrnuly za roh u polí a zakrátko prošly zadními vrátky do zahrady barvířství, kde je uvítala babička. Ta vždycky vytušila, kdy děti přijdou, vyhlížela je okny a zdaleka je rozeznala, kdyžžte Zuzčiny červené šatičky na slunci zrovna zářily.

Babička pak děti prádelnou a lisovnou dovedla do pokoje, vybídla je, ať usednou, nedovolila, aby si sundávaly z krku šátky anebo svlékaly halenky, aby se nenachladily, a počkala, až se v jizbě najedí.

Po jídle se směly provětrat, hrát si, směly chodit všude po dědečkově domě anebo dělat si, co se jim zachtělo, pokud to nebylo zrovna nepřípadné anebo zakázané. Barvíř, který vždycky přišel k jídlu, vyptával se jich na předměty ve škole, a zvláště jim vštěpoval, co by se měly naučit. Odpoledne už je babička, než vůbec nadešel čas, poháněla k odchodu, aby nedorazily domů pozdě. I když barvíř žádné věno neposkytl a před smrtí nepříslíbil, že by ze svého majetku cokoliv daroval, barvířová se domnívala, že se nemusí ničeho z toho nijak přísně držet, a nejenže dětem, když u ní byly, leccos dala, mezi jiným i tu a tam nějakou tu minci a občas i značné hodnoty, ale pokaždé jim svázala dva uzlíky a do nich leccos, o čem měla za to, že děti to budou nezbytně potřebovat anebo je to třeba potěšit. A i když často šlo o totéž, co v ševcovském domě v Rozvodí beztak měly v hojné míře, babička jim to všechno dávala z radosti, že dává, a děti si to odnášely domů jako cosi neobyčejného. A tak se stalo, že nic netušící děti si už o Štědrém večeru nesly v dobře zapečetěných krabíčkách domů pečlivě zabalené dárky, které se jim v noci měly nadělit.

Protože babička vždycky měla děti k odchodu dávno předtím, než byl k tomu čas, aby nedorazily domů pozdě, dosáhla tak, že děti se cestou zastavily tu na tom, tu zas na onom místě. Často vysedávaly u ohrady z lískových keřů, která rostla na šíji, a kamenem roztloukaly oříšky anebo si hrály, pokud oříšky nebyly, s listy anebo s dřívky anebo s měkkými hnědými šišticemi, jež v prvních jarních dnech opadávaly z jehličnatých stromů. Někdy Konrád sestřičce vyprávěl příběhy, anebo když došli k červenému Sloupu neštěstí, dovedl ji postranní pěšinou kousek doleva k vrškům a řekl jí, že tudy se dojde na zasněženou horu, že tam jsou skály a balvany, že tam skáčou všude kamzíci a létají velcí ptáci. Často ji vedl ven lesem a dívali se pak na suchou trávu a na drobné keříky vřesu; ale zase ji dovedl zpátky a vždycky ji dopravil domů ještě před soumrakem, což mu vyneslo pokaždé chválu.

Jednou se o Štědrém dnu, když první ranní rozbřesk v rozvodském údolí přešel do jasu, rozprostřel po celé obloze tenký suchý závoj, takže na jihovýchodě slunce beztak vzdálené a kosé bylo vidět jenom jako nejasná červená skvrna, nadto onoho dne nad celým údolím a rovněž na obloze nehybně tkvěl mírný, téměř vlaže jasný vzduch, jak vyjevoval neměnicí se a poklidný tvar mraků. A ševcova žena řekla dětem: „Protože je tak příjemný den, protože už tak dlouho nepršelo a cesty jsou pevné a protože otec včera pod podmínkou, že dnešní den k tomu bude vhodný, k tomu svolil, smíte jít za babičkou do Milína; ale musíte se ještě předtím zeptat otce.“

Děti, které tu stály ještě v nočních košilkách, uháněly do vedlejší jizby, kde otec rozmlouval s nějakým zákazníkem, a poprosily ho, aby jim zopakoval včerejší svolení, kdyžže je venku tak hezky. Zopakoval je, a děti zase uháněly za matkou.

Ševcova žena děti pečlivě oblékla, anebo vlastně oblékla do silných, dobře chránících šatů děvče; chlapec totiž se začal oblékat sám a byl hotov daleko dříve, než to svedla matka s děvčetem. Když tu celou záležitost skončila, řekla: „Konráde, dávej pozor: Protože ti dávám s sebou to děvče, nesmíte se nikde zastavovat, a až se u babičky najíte, musíte hned udělat čelem vzad a pílit domů; protože dny jsou teď hodně krátké a slunce brzo zapadne.“

„Já vím, maminko,“ řekl Konrád.

„A dohlédni na Zuzku, ať neupadne anebo se nezapotí.“

„Ano, maminko.“

„Tak, Bůh vás ochraňuj, a jděte ještě za otcem a řekněte, že už odcházíte.“

Chlapec si vzal kabelu umně sešitou z telecích kůže a s páskem přes rameno, kterou měl od otce, a děti odešly do vedlejší jizby a daly otcí sbohem. Z jizby záhy nato vyšly, matka je požehnala křížkem, a vesele vyhopkaly na ulici.

Rychle prošly dolů návsí a poté se daly ulicí mezi domy a posléze mezi plaňkami ovocných zahrad ven ze vsi. Slunce bylo už nad le-

sem na východních kopečcích, protkaným mléčnými pruhy oblaků, a kalná, načervenalá barva těch výšin rázovala spolu s dětmi bezlistými větvemi planých jabloní. Nikde v údolí nebyl sníh, pokrýval vyšší hory, z nichž třpytivě shlížel už několik týdnů, ty menší se tu nezasněžené a poklidné tyčily v plášti svých jedlových lesů a v siné červeni svých obnažených větví. Půda dosud nepromrzla, a možná by bývala byla docela suchá vzhledem k té dlouhé době, po níž nezapršelo, kdyby ji tahle roční doba nepokryla povlakem jemné vlhkosti, díky němuž byla ovšem nekluzká, nýbrž spíše pevná a pružná, takže se dětem po ní šlo lehce a nenápadně. Ta trocha trávy, která ještě byla na lukách a především u vodních struh, měla podzimní vzezření. Nikde neležela jinovatka, a když se člověk podíval bedlivěji, ani rosa, což podle mínění venkovanů znamená brzký déšť.

Směrem k hranicím luk tekla horský potok, přes něj vedla vysoká lávka. Děti na ni vyšly a dívaly se dolů. V potoce nebyla bezmála žádná voda, tenká nitka silně modré barvy proputovala suchými oblázky sutí, jež vzhledem k tomu, že dlouho nepršelo, úplně zbělely, a jak nepatrnost, tak i barva vody prozrazovaly, že ve větších výškách dojista už panuje zima, jež uzavírá zem, a její hlína že nekalí vodu, jež tvrdne v led, takže zem ze svých útrob může vydat pouze několik průzračných kapek.

Z lávky se děti vydaly dál pláněmi a víc a více se blížily zalesněným místům. Konečně dospěly k hranici lesa a prošly jím.

Když dorazily k vyšším lesům na šíji, dlouhé brázdy cesty pro povozy se už nejevily měkké, jak tomu bylo dole v údolí, byly pevné, a ne vzhledem k vyprahlosti, nýbrž, jak se děti záhy přesvědčily, protože byly zmrzlé. Na nejednom místě byly přemrzlé tak, že unesly dětská tělíčka. Podle své povahy děti teď už šly ne po hladké stezce vedle vozové cesty, nýbrž v kolejkách a zkoušely, jestli je unese ta nebo ona hráz hlíny v brázdě. Když uběhla hodina a děti dospěly na vrchol šíje, půda byla už tak tvrdá, že zvonila a hroudy byly jak kamení.

U červeného sloupu pekařova neštěstí si Zuzka hned všimla, že dnes tu sloup nestojí. Došly k prostranství a viděly, že kulatý, červeně natřený kůlek, na němž byl upevněn obraz, leží v suché trávě, která na tom místě trčela jako řídká sláma a zakrývala pohled na ležící sloup. Nebylo jim sice zřejmé, proč tu sloup leží, jestli ho někdo svalil anebo se skácel sám od sebe, ježto na místě, kde byl zaražen do země, byl velice ztrouchnivělý, a tedy se mohl velmi snadno skácat; ale když už tu ležel, měly radost, že si obraz a nápis mohou prohlédnout tak zblízka, jak to jindy vůbec možné nebylo. Když si prohlédly všechno – koš s houskami, bledé pekařovy ruce, jeho zavřené oči, jeho šedý kabátec a okolní jedle –, když si přečetly nápis a nahlas si ho přeříkaly, šly zase dál.

Za další hodinu temné lesy po obou stranách ustoupily, přivítaly je řídké rostoucí stromy, dílem jednotlivé duby, dílem břízy a křoviska, vedly je dále, a zakrátko už scházely loukami do milínského údolí.

Ačkoliv tohle údolí leží mnohem níže než rozvodské a bylo i daleko teplejší, takže sklizeň tu mohla započít vřdycky o čtrnáct dnů dříve než v Rozvodí, přesto i tady byla půda zmrzlá, a když děti došly až k dědečkově stoupě a k valše, na cestě, na níž kola často rozstříkávala kapky, spočívaly krásné tabulky ledu. Pro děti to obvykle bývá velikánské potěšení.

Babička je viděla přicházet, vyšla jim naproti, vzala Zuzku za promrzlou ručku a dovedla ji do jizby.

Vzala jim jejich teplejší šaty, dala přiložit do kamen a zeptala se jich, jak se jim vedlo, když přicházely z Rozvodí.

Odpověděly jí, a babička na to řekla: „To je dobře, to je hezké, to mě velmi těší, že jste zase přišly; ale dneska musíte brzo pryč, den je krátký, a bude taky víc zima, ráno v Milíně nebylo umrzlo.“

„V Rozvodí také ne,“ řekl chlapec.

„Vidíš, proto sebou musíte hodit, aby vám k večeru nebyla moc zima,“ odpověděla mu babička.

Nato se zeptala, co dělá matka, co dělá otec a jestli se v Rozvodí nestalo nic zvláštního.

Když se takhle vyptala, postarala se o jídlo, zařídila, aby je připravili dříve než obvykle, a sama jim zchystala mlsy, o nichž věděla, že z nich budou mít radost. Pak zavolali barvíře, dětem se prostřelo u stolu, jako kdyby už byly velké, a pojedly s dědečkem a s babičkou, a ta jim dávala na talíře jenom zvláště dobré kousky.

Nato čile pobíhala sem a tam a nacpala chlapcův tlumok z teletiny až po okraj a ještě mu leccos nastrkala do kapes. I Zuzce dala do kapes všelicos. Každému dala kus chleba, aby si ho jedli po cestě, a v tlumoku, řekla, jsou ještě dva bílé chleby, pokud by snad měli příliš velký hlad.

„Pro maminku jsem vám dala s sebou dobře upraženou kávu, a v lahvičce, zazátkované a dobře zavázané, je i uvařená černá káva, lepší, než maminka obyčejně dělá doma, jen ať ji ochutná, jaká je, je to opravdový lék, tak silná, že jeden jediný doušek žaludek tak ohřeje, že člověka ani v nejstudenějších zimních dnech nezábne. Ostatní věci, co jsou v krabici a zabalené do papíru v ranečku, doneste domů nepolámané.“

Ještě chvílku si s dětmi povídala, a pak řekla, že by měly už jít.

„Dávej pozor, Zuzko,“ řekla, „abys neprochladla, a nezapot' se; a abyste se přes louky a pod stromy nahoru nehnavy. Třeba přijde k večeru vítr, to pak budete muset jít pomaleji. Pozdravujte tatínka a maminku, a řekněte jim, že jim přeju opravdu šťastné svátky.“

Babička obě děti políbila na tváře a vystrčila je ze dveří. Přesto však vyšla ven s nimi, doprovodila je zahradou, pustila je zadními vratky, zase je zavřela a vrátila se do domu.

Děti přešly kolem ledových dlaždiček vedle dědečkových strojů, prošly milínskými poli a zabočily k loukám.

Když rázovaly po kopečcích, kde, jak už se říkalo, rostly tu a tam stromy a křoviska, navýsost zvolna se snášely jednotlivé sněhové vločky.

„Vidíš, Zuzko,“ řekl chlapec, „já si to hned myslel, že přijde sněh; víš, když jsme odešli z domu, ještě jsme viděli slunce, bylo tak krva- vě rudé jako ta svítlna u Božího hrobu, a teď už z něho není vidět nic, a nahoře nad korunami stromů je jen šedivá mlha. To vždycky znamená, že bude sněžit.“

Děti šly veseleji dál, a Zuzka měla pořádnou radost, když tmavým rukávem u kazajky chytila jednu padající vločku a když ta se jí na rukávu pořádně dlouho nerozpouštěla. Když konečně dospěly na nejzazší okraj milínských výšin, tam kde se poté jde vstříc temným jedlím šíje, stěna hustého lesa byla už půvabně kropenatá vločkami snášejícími se hojněji a hojněji. Děti teď vešly do hustého lesa, jímž měly nadále putovat valnou část cesty.

Od okraje lesa se jde pořád ještě vzhůru, a to až k červenému Sloupu neštěstí, odkud se, jak se tu už jednou naznačilo, cesta stáčí dolů do rozvodského údolí. Les se z milínské strany zvedá tak příkře, že cesta nevede přímo vzhůru, nýbrž šplhá se do výše dlouhými ob- louky ze západu na východ a z východu na západ. Po celé délce cesty vzhůru ke sloupu a dolů k rozvodským loukám jsou vysoké, téměř neproniknutelné lesní porosty bez mýtin, a poněkud řídno, teprve až se dospěje do nížiny a jde se k lukám v rozvodském údolí. Šíje také, i když vlastně je jen takovým nepatrným spojením mezi dvěma velkými horskými vrcholy, je sama tak velká, že kdyby se přesunula někam do nížiny, vypadala by nepominutelným horským pásmem.

Když děti vešly do lesa, první uviděly to, že promrzlá půda vypadá šedivá, jako kdyby na ní byla rozprášena mouka, že fábora nejednoho tenkého stébla vyprahlé trávy, která rostla u cesty a mezi stromy, je obtížena vločkami a že na rozličných zelených větvích jedlí a smrků, jež se otevíraly jako dlaně, už ulpívají bílá chmýříčka.

„Jestlipak teď už sněží i u doma tatínka?“ zeptala se Zuzka.

„Samozřejmě,“ odpověděl jí chlapec, „taky je větší a větší zima, a uvidíš, že ráno bude zamrzlý celý rybník.“

„Ano, Konráde,“ řeklo děvče.

Cupkala teď málem dvakrát rychleji, aby udržela krok s rázujícím chlapcem.

Čile teď putovaly dál a dál zátočinami, tu ze západu na východ, tu zas z východu na západ. Vítr, ježž předpovídala babička, nezafoukal, naopak bylo bezvětří takové, že se nepohnula větévka ani velká ratolest, ba dokonce se zdálo, že je v lese tepleji, tak jako tomu v prostředních řidších, a takovým les také je, v zimě vždycky bývá, a sněhové vločky padaly hojněji a hojněji, takže celá zem byla už bílá, že les se začal pokrývat šedým popraškem a že na klobouku a na šatech chlapcových, jakož i na šatech dívčiných ulpíval sních.

Děti se nemálo radovaly. Šlapaly po tom měkkém chmýří, nohama hledaly záměrně taková místa, kde jako kdyby bylo hustší, dupaly po nich a dělaly, jako že se už zrovna brodí. Neotřepávaly si sních ze šatů.

Panoval veliký klid. Z ptáků, z nichž tu ne jeden občas i v zimě sem a tam poletuje lesem a z nichž děti, když předtím šly za babičkou, zaslechly dokonce leckterého štěbetat, neozval se jediný, také nezahledly jediného sedět někde na větvi anebo poletovat, a celý les jako kdyby byl vymřel.

Protože děti zanechávaly za sebou než stopy a protože před nimi sních byl čistý a nedotčený, bylo z toho poznat, že ony jediné dnes přecházely šíji.

Šly a šly svým směrem, častokrát se přiblížily ke stromům, častokrát se od nich vzdalovaly, a tam kde byl hustý podrost, viděly na větvích sních.

Radovaly se pořád víc a více, protože vločky padaly stále hustěji, a zakrátko už ani nemusely hledat, kde by se brodily sněhem; byl totiž už tak hustý, že ho měkký cítily pod botami všude a že jim už na nich začínal ulpívat, a když zrovna byl klid a ticho, jako kdyby slyšely, jak šustí sních padající na jehličí.

„Uvidíme dneska i Sloup neštěstí?“ zeptalo se děvče, „skácel se přece, a bude na něj sněžit, a červená barva bude bílá.“

„No proto ho taky uvidíme,“ odpověděl jí chlapec, „i když na něj padá sníh a i když bude bílý, určitě ho uvidíme ležet, protože sloup je silný a protože má na špičce černý železný kříž, ten bude vždycky vyčnívat.“

„Ano, Konráde.“

Jak tak šly a šly, sněžení natolik zhoustlo, že už viděly jen stromy, co byly docela blízko.

Nebylo vůbec cítit, jak je cesta tvrdá, anebo valy kolem brázd, cesta byla sněhem všude stejně měkká a dala se rozeznat vůbec jen podle toho, že probíhala lesem jako rovnoměrný bílý pruh. Na všech větvích lpěla teď už krásná bílá pokrývka.

Děti teď šly prostředkem cesty, brázdily sníh nožkami a šly pomaleji, protože chůze byla namáhavější. Chlapec si vyhrnul kazajku až k bradě, aby mu sníh nepadal za krk, a klobouk si narazil hlouběji na hlavu, aby si ji víc chránil. Utáhl i sestřičce šátek, který matka dala děvčátku kolem ramen, a stáhl ho i víc dopředu do čela, aby vytvořil něco jako stříšku.

Vítr, který předpovídala babička, pořád ještě nefoukal; zato sněžení bylo postupně husté tak, že už nebyly rozeznat ani stromy úplně blízko, že trčely jako mlžné měchy v povětrí.

Děti šly a šly. Zabořily si hlavičky těsněji do šatů a šly a šly.

Zuzka se ručkou chytila řemene, na němž měl Konrád na rameni pověšenou teletinovou kabelu, držela se ho a tak putovaly dál a dál.

Ke Sloupu neštěstí pořád ještě nedorazily. Chlapec nedokázal odhadnout, kolik je hodin, protože na obloze nebylo slunce a protože bylo pořád stejnoměrně šedivo.

„Dojdeme ke Sloupu neštěstí už brzy?“ zeptala se Zuzka.

„To nevím,“ odpověděl jí chlapec, „dneska nevidím stromy a nerozeznám cestu, protože je úplně bílá. Sloup neštěstí nejspíš vůbec nevidíme, protože tam bude tolik sněhu, že bude úplně zasypaný a že nebude vyčnívat ani travička anebo rameno černého kříže. Ale to nic. Půjdeme pořád dál po cestě, ta vede mezi stromy, a jestli

dojde k prostranství se Sloupem neštěstí, pak se bude svažovat dolů, půjdeme po ní dál, a až vyjde ze stromů ven, budeme už na rozvodských lukách, pak přijde lávka, a pak už to domů nebudeme mít daleko.“

„Ano, Konráde,“ řeklo děvče.

Šly dál po cestě vedoucí vzhůru. Stopy na zemi za nimi teď už nebyly vidět dlouho; nesmírná spousta padajícího sněhu je brzy přikryla, takže zmizely. Sníh, jak padal, šustil už také nejenom v jehličí, ale rychle a kradmo se kladl na bílou pokrývku, která se tu už prostírala. Děti se ještě pevněji zachumlaly do šatů, aby se nějak chránily před tím neustávajícím sypáním všude kolem.

Šly hodně zčerstva, a cesta vedla pořád vzhůru.

Putovaly dlouho, a pořád ještě nedošly na výšinu, kde měl být Sloup neštěstí a odkud se cesta měla určitě už stáčet dolů k Rozvodí.

Konečně děti dorazily do končiny, kde nebyly žádné stromy.

„Už žádné stromy nevidím,“ řekla Zuzka.

„Možná je cesta široká tak, že ji kvůli sněžení nevidíme,“ odpověděl jí chlapec.

„Ano, Konráde,“ řeklo děvče.

Za chvíli se chlapec zastavil a řekl: „Sám už žádné stromy nevidím, určitě jsme už vyšli z lesa, a cesta také vede pořád nahoru. Trochu se zastavíme a rozhlédneme se, možná něco zahlédneme.“

Jenže nezahledli nic. Soumračným prostorem se dívali na oblohu. Tak jako nad bílými anebo zelenavě odulými mraky zírají shůry temné třásňovité pruhy, padají-li kroupy, stejně tomu bylo tady, a to němé snášení ne a ne ustát. Na zemi viděli jen okrouhlou bílou skvrnu a pak už nic víc.

„Víš, Zuzko,“ řekl chlapec, „stojíme na suché trávě, kam jsem tě v létě často vodil, kde jsme sedávali a kde jsme se dívali na trávník, který se kousek po kousku line vzhůru a na kterém rostou ty hezké trsy bylinek. Hned už půjdeme doprava dolů!“

„Ano, Konráde.“

„Den je krátký, jak říkala babička a jak asi víš, musíme tedy sebou hodit.“

„Ano, Konráde,“ řeklo děvče.

„Počkej trochu, musím tě upravit,“ opáčil chlapec.

Sundal si klobouk, posadil ho na hlavu Zuzce a uvázal jí ho oběma stužkami pod bradou. Šáteček, který měla kolem krku, chránil ji málo, kdežto na chlapcově hlavě byla taková spousta hustých kadeří, že na ně sníh mohl ještě dlouho padat, než chlad a vlhkost dokázaly proniknout až na kůži. Pak si sundal kožíšek a navlékl ho sestřičce přes rukávy. Kolem vlastních ramen a paží, na nichž se teď ukazovala jen košile, uvázal si menší šátek, který Zuzka měla předtím přes hrud', a větší, co měla přes ramena. To mu bude stačit, pomyslel si, když si bude zdatně vykračovat, nebude ho zámst.

Vzal děvče za ruku, a šli dál.

Děvče povolnýma očkama hledělo do šedi panující všude kolem a rádo šlo s ním, jenže mu svýma drobnýma chvátajícíma nožičkami tak docela nestačilo, tak jak se hnal kupředu jako někdo, kdo chce jednou už všechno rozhodnout.

Šli teď vytrvale a energicky, tak jak si počínají děti a zvířata, protože ty nevědí, kolik je jim souzeno a kdy se jejich zásoba vyčerpá.

Ale jak šli, nepostřehli, jestli už scházejí z hory dolů anebo ne. Zahnuli hned vpravo dolů, jenomže zase se ocitali ve směru, který vedl vzhůru a znovu vzhůru. Často se střetávali s příkrými místy, těm se museli vyhnout, a jakýsi příkop, jímž pokračovali, vedl je nějakým ohybem. Zlezli výšiny, které se jim pod nohama projevíly příkřejší, než si předtím mysleli, a co pokládali za cestu dolů, bylo zas rovně, anebo to byla prohlubeň, anebo se šlo pořád dál a dál za nosem.

„Kde to jsme, Konráde?“ zeptala se dívka.

„To nevím,“ odpověděl jí.

„Kdybych tak těma svýma očima dokázal něco zahlédnout,“ zahovořil zase, „abych se tím mohl řídit.“

Ale nikde kolem nich nebylo než oslepující bílo, všude bílo, jež však kolem nich také kolotalo v kruhu menším a menším a pak přešlo do světlé mlhy snášející se v pruzích, a ta mlha stravovala a zahalovala všechno ostatní a vposledku nebyla než nepřestajně padajícím sněhem.

„Počkej, Zuzko,“ řekl chlapec, „trochu se zastavíme a budeme číhat, jestli něco nezaslechneme, co se ozve v údolí, ať už pes, nebo zvon, anebo mlýn, anebo i třeba nějaké volání, které snad zazní; něco dojistě zaslechneme, a pak budeme vědět, kam se máme dát.“

Zastavili se, ale nezaslechli nic. Ještě jednou se zastavili o trochu déle, ale neozvalo se nic, nezachytili jeden jediný zvuk, ani ten nejtišší, vyjma vlastního dechu, ba v tom tichu, které panovalo, jako kdyby snad slyšeli sněh, který jim padal na řasy. Babiččina předpověď se stále ještě nevyplňovala, vítr nefoukal, ba po celé obloze se nepohnul jediný vánek, což je v těchhle končinách vzácné.

Dlouho vyčkávali, pak šli zase dále.

„To nic, Zuzko,“ řekl chlapec, „neklesej na mysli, pojď se mnou, já tě dolů dovedu. – Kdyby jen přestal padat ten sněh!“

Zuzka neklesala na mysli, zvedala nožky, jak jen dokázala, a šlapala za ním. Vedl ji dál a dál tím bílým, světlým, živým, neprůhledným prostorem.

Po nějaké chvíli zahlédly děti skály. Čněly vzhůru temné a nejasné z bílého a neproniknutelného světla. Když k nim děti přišly blíž, málem do nich narazily. Skály strměly jak nějaká zed' a byly úplně svislé, takže na nich sněh vůbec neulpěl.

„Zuzko, Zuzko,“ řekl chlapec, „tady jsou skály, pojďme dál, pojďme dál.“

Šli dál, museli mezi skály a pod nimi zase dál. Těm skaliskům se nedalo vyhnout ani napravo, ani nalevo, vedla je úzkou stezkou do dále. Po nějaké době se skály zase ztratily z očí a už je neviděli. Tak jak se znenadání ocitli pod skalami, stejně znenadání se skalám vzdálili. Znovu nebylo kolem nich nic než bílo a kolem dokola neza-

hlédali nic tmavého, co by tu bílou přerušilo. Jako kdyby všude byla spousta světla, a přesto nebylo vidět dál než na tři kroky před sebe; všechno, dá-li se to tak říci, halila jedna jediná bílá tma, a protože se nikde nevyskytoval stín, nedalo se usuzovat na to, jak je co velké, a děti nemohly vědět, jestli jdou vzhůru anebo dolů, dokud se jim chodidel nedotkl nějaký příkrý svah a nedonutil je jít vzhůru.

„Bolí mě oči,“ řekla Zuzka.

„Nedívej se na sních,“ odpověděl jí chlapec, „dívej se do mraků. Mě bolí už dlouho; ale to nevádí, já se na sních dívat musím, protože musím dávat pozor na cestu. Jen se neboj, já tě dolů do Rozvodí dovedu.“

„Ano, Konráde.“

Zas už pokračovali v cestě; ale ať šli, jak šli, ať se dali sem nebo tam, nikde začátek nějakého sestupu dolů. Po obou stranách strměla příkrá úbočí jak střechy, šli tedy prostředkem mezi nimi, ale také stále vzhůru. Když se někdy úbočím vymkli a stočili se dolů, hned byla cesta příkrá tak, že museli znovu udělat čelem vzad, jejich drobné nožky často narážely na nerovnosti, a museli se zhusta vyhýbat kopcům.

Také si všimli, že tam, kde noha pronikne čerstvým sněhem hlouběji, neucítí pod sebou pevnou zem, nýbrž cosi jiného, co je snad starší zmrzlý sních; ale šli pořád dál, a rázovali nepokojně a vytrvale. Kdykoliv se zastavili, bylo všechno tiché, nesmírně tiché; když šli, slyšeli, jak jim šelestí chodidla, jinak nic; protože ty nebeské závoje se nezvučně snášely dolů, a tak bohatě, že člověk mohl zrovna vidět, jak sních roste. Samy děti byly jím tak pokryty, že se od té všeobecné bílé nijak neodrážely, a kdyby se od sebe byly vzdálily na pouhých několik kroků, už by se neviděly.

Bylo pravým dobrodiním, že sních byl suchý jako písek, takže jim snadno sklouzával z chodidel a z botek a z punčoch, a spadal a nezanechal po sobě hrudky ani vlhká místa.

Konečně znovu dorazili k čemusi konkrétnímu.

Byly to jakési obrovité trosky, válející se tu jedna přes druhou, zasypané sněhem, který padal do všech spár a mezer; zase do nich děti málem vrazily, dříve než je vůbec uviděly. Došly až těsně k nim, aby se podívaly, co že to je.

Byl to led – samý led.

Ležely tu kry, byly pokryté sněhem, ale na bočních stěnách bylo vidět hladký nazelenalý led, byly tu kopce, které vypadaly jako shrnutá pěna, po stranách však byl vidět trpytivý a blyštivý vnitřek, jako kdyby někdo naházel na sebe páte přes deváté nějaké sloupy a tyče z drahých kamenů, válely se tu vykroužené koule obklopené celé sněhem, tyčily se tu desky i jiná tělesa kose anebo rovně vzhůru, tak vysoko jako kostelní věž v Rozvodí anebo jako domy. V některých těch tělesech byly vyhloubené dutiny, dala se do nich vsunout paže, hlava, tělo, celý veliký vůz se senem. Všechny tyhle útvary byly stlačené k sobě anebo vytlačené vzhůru a nehybně tu trčely, takže začasté vytvářely střechy anebo převisy, na jejichž okrajích se ukládal sníh a sahal dolů jako nějaké dlouhé bílé pařáty. Pod ledem byl dokonce velký, strašlivě černý kámen jako dům, vytlačený vzhůru tak, že stál na špičce a na bocích mu nemohl ulpět sníh. A nejenom tenhle kámen – daleko víc a větších jich vězelo v ledu, ty děti postřehly teprve později a procházely kolem nich jako kolem nějaké zdi v rozvalinách.

„Tady dojistá bylo hodně vody, že je tu teď tolik ledu,“ řekla Zuzka.

„Ne, to není od vody,“ odpověděl jí bratr, „to je horský led, ten je nahoře pořád, protože tak je to zařízeno.“

„Ano, Konráde,“ řekla Zuzka.

„Teď jsme došli až k ledu,“ řekl chlapec, „jsme na hoře, Zuzko, víš, co ti vidíme z naší zahrady na slunci tak bílou. Dávej dobrý pozor, co ti teď řeknu. Pamatuješ se ještě, jak jsme často odpoledne seděli na zahradě, jak bylo hrozně hezky, kolem nás bzučely včely, voněly lípy a slunce na obloze svítilo?“

„Ano, Konráde, pamatuji se.“

„A tenkrát jsme viděli i horu. Viděli jsme, jak je celá modrá, tak modrá jako vlídné nebe, viděli jsme sních, co je nahoře, i když u nás bylo léto, panovalo vedro a zráló obilí.“

„Ano, Konráde.“

„A dole, tam co sních přestává, tam jsou vidět všelijaké barvy, když se člověk zadívá bedlivěji, zelenou, modrou, bělavou – to je led, co tam dole vypadá jen takový malinký, protože je člověk od něho strašně daleko, a co, jak říká tatínek, nesejde až do konce světa. A často jsem tam zahlédl, že pod hranicí ledu modrá barva ještě pokračuje, to asi jsou kameny, pomyslel jsem si, anebo je to asi země a pastvíska, a pak začínají lesy, ty sestupují dolů a pořád víc a víc dolů, jsou v nich vidět i všelijaká skalíska, pak přijdou luka, ta jsou už zelená, a pak zelené listnaté lesy, a pak přijdou naše louky a pole, co jsou v rozvodském údolí. Vidíš, Zuzko, protože teď stojíme u ledu, budeme pak scházet po modré barvě, pak půjdeme lesy, kde jsou skalíska, pak po lukách a pak zelenými listnatými lesy, a pak už budeme v rozvodském údolí a docela snadno najdeme naši ves.“

„Ano, Konráde,“ řeklo děvče.

Děti vešly mezi led, tam, kde to bylo schůdné.

V těch nesmírných útvech byly titěrně malinkými putujícími tečkami.

Jak tak nahlížely pod převisy, tak jako kdyby je cosi pudilo hledat si přístřeší, dospěly do jakéhosi úvozu, do široké, hluboké brázdy, jež vybíhala rovnou z ledu. Ten příkop vypadal jako koryto nějakého toku, které však je teď vyschlé a všude pokryté čerstvým sněhem. Tam, kde vybíhalo z ledu, ústilo zpod čehosi jako sklepní klenby, jež celé z ledu se nádherně nad ním pnuly. Děti šly dál oním příkopem a došly ke klenbě a pokračovaly dál a dál pod ni. Klenba byla naprosto suchá, a děti měly pod nohama hladký led. V celé té dutině však bylo modro, tak modro, jak není modré nic na světě, mnohem temnější a mnohem krásnější modř než nebe, téměř jako

nějaké nebeskou modří obarvené sklo, jímž dolů prosakuje svítivá zář. Byly tu silnější a slabší oblouky, visely tu vruby, hroty a třásně, chodba možná ustupovala dozadu ještě hlouběji, jenže děti už dále nešly. Asi by bylo bývalo v té dutině nadmíru příjemně, bylo tu teplo, nepadal tu sníh, ale bylo tu tak až o strach modro, děti se bály a vyšly zase ven.

Chvíli šly dál příkopem a pak se z něho přes okraj vyškrábaly ven.

Šly kolem ledu, pokud to bylo možné, probíjely se rozvalinami a mezi krami.

„Ted' ještě přejdeme na druhou stranu a pak se dáme od ledu dolů,“ řekl Konrád.

„Ano,“ řekla Zuzka a přimkla se těsně k němu.

Daly se od ledu dolů sněhem, ve směru, který je měl dovést do údolí. Jenže daleko nedošly. Napříč měkkým sněhem se prostíral nový ledový proud, jakýsi obrovitý navršený a vzduť val, který jako kdyby pažemi chňapal napravo a nalevo kolem sebe. Pod bílou pokrývkou, která jej halila, prosvítal do stran zelenavý a modravý a tmavý a černý a dokonce žlutavý a červenavý třpyt. Ted' to viděly i na delší vzdálenost, protože to nesmírné a neúnavné sněžení se zmírnilo a ted' už se snášelo z oblohy jen jako ve dnech, kdy padá sníh docela obvykle. Zmužile z nevědomosti vyškrábaly se na led, překročily výčnělek toho proudu a pak na druhé straně scházely dále do údolí. Vtěsňovaly se do mezer, kladly chodidla na každý útvar, který měl na sobě bílý čepec sněhu, ať už to byla skála nebo led, pomáhaly si rukama, plazily se, tam kde se jít nedalo, a svými lehkými těly se probíjely vzhůru, dokud nepřekonalý tuhle stranu valu a neocitly se nahoře.

Na druhé straně hodlaly slézt zase dolů.

Jenže nebylo žádné druhé strany. Kam až děti dohlédly, byl jenom led. Vzhůru se vzpínaly špice a nerovnosti a kry, nic než strašlivý zasněžený led. Namísto aby tu byl val, přes nějž by se dalo přejít a který by pak zas vystřídal sníh, jak si tam dole myslely, z té klenby

se vynořovaly nové ledové stěny, rozpukané a rozbrázděné, s nėsčetnými modrými klikatými čarami, a za nimi byly zase takové stěny a za nimi zase takové, až posléze sněžení všechno další zakrylo.

„Zuzko, tudy jít nemůžeme,“ řekl chlapec.

„Ne,“ odpověděla mu sestra.

„Takže se zas otočíme nazpátek a zkusíme sejít dolů jinde.“

„Ano, Konráde.“

Děti se pokusily sešplhat z ledového valu zase tam, kde se na něj vyškrábaly, jenže nedostaly se dolů. Byl tu kolem dokola jen led, jako kdyby se minuly směrem, kterým přišly. Stáčely se sem a tam a ne a ne se vymanit z ledu, jako kdyby je svíral v náruči. Sešplhaly dolů a očitly se zase v ledu. Konečně, když se chlapec vytrvale držel směru, jímž sem podle jeho mínění přišly, dospěly k rozptýlenějším sutinám, ale ty byly také větší a strašlivější, tak jako bývají často na okraji ledu, a děti se plazily a škrábaly a dostaly se posléze ven. Na lemu té ledové končiny byly nesmírné balvany, byly nakupené tak, že něco takového děti v životě neviděly. Nejedna balvan byl bíle zahalený, na nejednom se dolní, kosé stěny jevily velice hladké a jemně obroušené, jako kdyby se po nich sunuly, hodně jich bylo za sebou jako chaty a střechy, hodně jich leželo na sobě jako nerozemleté hlízy. Nedaleko od místa, kde děti stály, tyčilo se jich několik opřených hlavami o sebe, a na ně se kladly široké kvádry jako nějaká střecha. Tady se utvořil domek, dopředu otevřený, dozadu a na bocích pak chráněný. Uvnitř bylo sucho, ježto kolmo se snášející snůh sem nepronikl jedinou vložkou. Děti byly velmi rády, že už nejsou uprostřed toho ledu a stojí na zemi.

Ale ono se také už setmělo.

„Zuzko,“ řekl chlapec, „už nemůžeme scházet dolů, protože na-dešla noc a protože bychom mohli upadnout, anebo se dokonce octnout v nějaké jámě. Vlezeme si tuhle pod ty kameny, je tu sucho a hezky teplo, a počkáme tu. Slunce brzo zase vyjde, pak sejdem dolů. Neplač, moc hezky tě prosím, neplač, dám ti k jídlu všechno, co nám babička dala s sebou.“

Dívka také neplakala, ale když oba zašli pod ten kamenný přístřešek, kde mohli nejenom pohodlně sedět, ale i stát a chodit, usedla až těsně k němu a byla tiše jako myška.

„Maminka se nebude zlobit,“ řekl Konrád, „budeme jí vyprávět o té spoustě sněhu, co nás tak zdržel, a nebude nic říkat; tatínek také ne. Bude-li nám zima – víš –, musíš se rukama plácet po těle, jak to dělají dřevorubci, a pak ti bude tepleji.“

„Ano, Konráde,“ řeklo děvče.

Zuzce nebylo vůbec tak bezútešně, že dnes už nepůjdou přes horu dolů a domů, jak si Konrád možná myslel; vzhledem k té nezměrné námaze, o níž děti snad ani nevěděly, jak byla veliká, připadalo jim, že prosté sezení je něco milého, něco nevýslovně líbezného, a zcela se mu oddávaly.

Teď se ovšem přihlásil hlad. Oba si téměř současně vyňali z kabel své chleby a snědli je. Snědli i věci – kousky koláče, mandle a ořechy a další drobnosti –, které jim babička nastrkala do kapes.

„Zuzko, teď si ale také musíme sundat ze šatů sníh, abychom neprovlhli.“

„Ano, Konráde,“ opáčila Zuzka.

Děti vyšly ze svého domku, a nejdřív očistil od sněhu Konrád sestřičku. Vzal šaty za cípy, zatřepal jimi, sundal jí klobouk, který jí předtím nasadil, oklepal ho od sněhu, a co na něm ještě zbylo, to oprášil šátkem. Pak se sám zbavil sněhu, který měl na sobě, jak to jenom šlo.

Sněžení v tu dobu docela ustalo. Děti už neucítily jedinou vločku.

Zašly zase do kamenné chatrče a sedly si. To vstávání předtím jim teprve ukázalo, jak jsou unavené, a těšily se, jak si sednou. Konrád si sundal teletinovou kabelu. Vyňal z ní šátek, do něhož babička zabalila krabici a několik papírových balíčků, a ovinul si ho kolem ramen, aby mu bylo tepleji. I ty dva bílé chleby vyňal z ranečku a oba je podal Zuzce: děcko se do nich lačně pustilo. Snědla jeden chléb a z druhého část. Zbytek pak podala Konrádovi, protože viděla, že nejí nic. Konrád si chléb vzal a spolykal ho.

Od té chvíle děti seděly a dívaly se.

Kam až v soumraku dohlédly, všude ležel třpytivý sních, jehož jednotlivé drobounké destičky začínaly ve tmě podivně jiskřit, jako kdyby byly za dne nasály do sebe světlo a teď je zase vydávaly.

Noc propukla rychlostí, jaká je v horách obvyklá. Záhy byla všude kolem tma, jen sních i nadále zářil tím svým bledým světlem. Sněžení nejenom ustalo, závoj na obloze také začínal řidnout a rozpouštět se; děti viděly, jak se blyští hvězdy. Protože sních vskutku jako kdyby ze sebe vydával světlo a protože z mraků už nevisel dolů jediný závoj, děti viděly z té své sluje zasněžené kopce, jak se jako čára odrážejí od tmavé oblohy. Protože ve sluji bylo daleko tepleji, než bylo předtím na jakémkoliv jiném místě po celý den, děti těsně k sobě přitulené odpočívaly, a dokonce se zapomněly strachovat temnoty. Brzy bylo i hvězd více, tu se objevila jedna tady, tu zase druhá tam, až to vypadalo, že snad na celé obloze už není jediný mráček.

To byla chvíle, kdy obvykle lidé v údolí rozsvěcují světla. Nejdříve se rozsvítí jedno a postaví se na stůl, aby osvětlilo jizbu, anebo i hoří pouze jedna louč, anebo hoří oheň ve svítilně a ozáří se všechna okna v obydlených jizbách a září do zasněžené noci, ale obzvláště dnes – na Štědrý večer – rozsvítilo se jich daleko více, aby ozářila dárky, které ležely pro děti na stolech anebo visely na stromech, nejspíše se jich zažehl bezpočet; v každém domě totiž, v každé chatě, v každém pokoji bylo jedno nebo i více dětí, jimž Kristus Pán cosi přinesl; k tomu se musela zažehnout světla. Chlapec si myslel, že sejdou z hory dolů velice brzy, a přesto, z mnoha světel, jež dnes plála v údolí, nezasvitlo jim tady nahoře jediné; děti neviděly než bledý sních a temnou oblohu, všechno ostatní se jim vytratilo kamsi do dáli, kam nedohlédly. Ve všech údolích děti v tuhle chvíli dostávaly dárky Ježíše Krista: jen dvě seděly nahoře na okraji ledu, a ty nejznamenitější dárky, které dnes měly dostat, ležely v zapečetěných balíčcích v teletinové kabele kdesi vzadu ve sluji.

Sněhové mraky všude kolem zapadly za hory a kolem dětí se rozprostřel jeden úplně tmavomodrý, téměř černý obláček samá planoucí hvězda, a přímo mezi tyto hvězdy byla vetkána třpytivá, široká, mléčná stuha, kterou asi viděli i dole v údolí, avšak zhola ne tak zřetelně. Noc postupovala. Děti nevěděly, že hvězdy se posunují k západu a putují dále, jinak by byly podle jejich postupu rozeznaly, jak noc pokročila; ale vzházely nové a zapadaly staré, děti si však myslely, že to jsou stále tytéž. Od záře hvězd bylo kolem dětí i větší světlo; jenže ony neviděly údolí, neviděly žádnou krajinu, pouze všude bílo – nic než bílo. Pouze nějaký ten roh, nějaký ten vrchol, nějaké to temné rameno bylo zahlédnout a tu a tam se chvilku tyčilo ze slabého svitu. Měsíc nebylo zahlédnout nikde na obloze, možná už časně zapadl spolu se sluncem, anebo se ještě neobjevil.

Když uběhlo hodně času, řekl chlapec: „Zuzko, nesmíš spát; protože víš, co říkal tatínek, když se v horách usne, určitě člověk zmrzne, tak jako i starý Jasanec spal a seděl mrtvý na kameni čtyři měsíce, a nikdo nevěděl, kde je.“

„Ne, nebudu spát,“ řeklo děvče malátně.

Konrád dívenkou musel předtím třást za cípy šatů, aby se probrala a tohle řekla.

Ted' bylo zase už ticho.

Po nějaké době chlapec ucítil jemný tlak na paži, který stále sílil. Zuzka usnula a sklesla mu na rameno.

„Zuzko, nespí, prosím tě, nespí,“ řekl.

„Ne,“ žvatlala ospale, „já nespím.“

Odsunul se od ní dál, aby ji přiměl pohnout se, jenže děvče se svezlo na zem, a jak na ní ležela, byla by spala dál. Vzal ji za rameno a třepal s ní. Jak se při tom sám trochu výrazněji pohyboval, uvědomil si, že ho zebe a že mu paže ztěžkla. Lekl se a vymrštil se. Popadl sestru, prudčeji s ní zatřásl a řekl: „Zuzko, vstaň na chvilku, budeme nějakou dobu stát, aby to bylo lepší.“

„Mě nezebe, Konráde,“ odpověděla mu.

„Jo, jo, zebe tě, Zuzko, vstávej,“ vyhrkl.

„Ten kožíšek je teplý,“ řekla.

„Já ti pomohu na nohy,“ řekl.

„Ne,“ opáčila a byla zticha.

Chlapce napadlo něco jiného. Babička říkala: Jeden jediný doušek zahřeje žaludek tak, že tělo ani v nejstudenějších zimních dnech nemůže zůst.

Vzal teletinový raneček, otevřel ho a tak dlouho šátral, až našel lahvičku, v níž babička chtěla matce poslat odvar z černé kávy. Vyňal lahvičku, odstranil bandáž a s námahou vytáhl zátku. Pak se naklonil k Zuzce a řekl: „To je káva, kterou babička posílá mamince, ochutnej jí trochu, ta tě zahřeje. Maminka nám ji dá, jen když bude vědět, k čemu jsme ji potřebovali.“

Děvče, které přirozenost vábila k odpočinku, odpověděla: „Mě nezebe.“

„Jen si trochu vezmi,“ řekl chlapec, „pak můžeš spát.“

Ta vyhlídka Zuzku zlákala, natolik se ovládla, že co jí nalil, vypila skoro do dna. Nato se trochu napil i chlapec.

Ten nezvykle silný odvar účinkoval okamžitě a o to prudčeji, že děti doposud v životě kávu neochutnaly. Namísto aby spala, Zuzka ještě víc ožila a sama řekla, že ji zebe, že však je jí uvnitř teplo a to že jí jde už i do rukou a do nohou. Děti spolu dokonce chvíli mluvily.

Tak vzdor tomu, že nápoj byl hořký, pily ho znovu a znovu, vždy když účinek začal polevovat, a bezelstné nervy si vybičovaly do horečnatosti, jaká byla s to čelit tíze strhávající je ke spánku.

Nadešla půlnoc. Vzdor tomu, že byly ještě velice mladé a každého Štědrého večera, protože se pokaždé vybičovaly do svrchované radosti, usínaly vždy teprve hodně pozdě, až když je přemohlo tělesné nutkání, nikdy doposud neslyšely půlnoční klinkání zvonů ani varhany v kostele, když se slavil svátek, ačkoliv bydlely blízko kostela. V téhle chvíli dnešní noci se zvonilo všemi zvony, zvonily ty v Milíně, zvonily ty v Rozvodí, a za horou byl ještě jeden kostelík

se třemi jasně znějícími zvony a ty také zvonily. V dalekých krajích za obzorem byly nesčetné kostely a zvony a všechny v tuhle dobu zvonily, vlna z tónů se valila ode vsi ke vsi, ba občas bylo z jedné vsi do druhé bezlistými větvemi zaslechnout zvonění: Jen k dětem tam nahoru nedoléhal jediný zvuk, tady nebylo lze vnímat nic; tady totiž nebylo co zvěstovat. V zátočinách údolí teď kolem horských svahů putovala světla luceren a z nejednoho dvorce se ozýval zvonec upomínající lidi; ale tohle tady nahoře nebylo vidět ani slyšet už vůbec, tady se jen blyštěly hvězdy a zářily si a zářily a jiskřily si a jiskřily.

I když měl Konrád před očima osud zmrzlého Jasance, i když děti téměř do dna vypily lahvičku s černou kávou, čímž krev podnítily k větší čilosti, právě tím si přivodily vzápětí ochablost. Tak by nebyly mohly překonat spánek, jehož svádivá sladkost převáží nade všemi výhradami, nestát při nich velkolepá příroda, jež ze svých útrob přivolala síly, jaké byly s to spánku vzdorovat.

V tom nesmírném tichu, které tu panovalo, v tichu, v němž jako kdyby se nepohnul jediný sněhový kopec, děti třikrát zaslechly pukání ledu. To ledovec, který vypadá jako nejstrnulější věc na světě, a přesto je nadmíru čilý a živý, vyloudil ty zvuky. Třikrát za sebou zaslechly ten hláhol, který byl děsivý tak, jako kdyby země pukala vedví, který se šířil ledem do všech směrů a jako kdyby proudil v ledu všemi žilkami. Děti seděly s vytřeštěnýma očima a zíraly na hvězdy.

I pro oči začalo cosi povstávat. Jak děti tak seděly, na obloze před nimi rozkvetlo bledé světlo přímo mezi hvězdami a sklenulo v nich slabý oblouk. Plálo zelenavým třpytem, který se zvolna snášel dolů. Ale oblouk byl světlejší a světlejší, až hvězdy před ním ustupovaly a vyblédaly. I do jiných končin oblohy vysílal záři, která třpytivě zelená lehce a živě plynula mezi hvězdy. Pak na vrcholu oblouku tkvěly svazky rozličného světla jako hroty koruny a žhnuly. Jasně proudilo sousedními končinami oblohy, tiše sršelo a s jemnými záškuby putovalo dlouhými prostory. Nakypěla snad bouřková matérie oblohy tím neslýchaným sněžením natolik, že se vylévala v těch němých,

nádherných proudech světla, anebo snad nezbadatelná příroda měla důvod jiný? Postupně oblouk slábl a stále slábl, nejdříve pohasly ony svazky, pak už se oblouk pozvolna a nenápadně zmenšoval a na obloze nebyly zase než tisíce a tisíce prostých hvězd.

Děti si navzájem neřekly slovo, seděly a seděly a s očima dokořán hleděly na oblohu.

Už se nepříhodilo nic zvláštního. Hvězdy zářily, jiskřily a chvěly se, jen tu a tam jimi prolétl svištlivý meteor.

Konečně, když už dlouho svítily než hvězdy a na obloze nebylo zahlédnout ani ždibec měsíce, stalo se něco jiného. Obloha se začínala vyjasňovat, zvolna vyjasňovat, přesto však to bylo znát; objevila se její barva, ty nejbledší hvězdy pohasly a ostatní už nebyly tak hustě u sebe. Posléze se vytratily i ty výraznější a sníh z výšin byl vidět zřetelněji. Vposledku se jedna nebeská končina zbarvila žlutě a oblačný pás, který tu byl, vznítil se do podoby jakéhosi svítícího vlákna. Všechno bylo zřetelně vidět, a vzdálené zasněžené kopce se v povětří ostře rýsovaly.

„Zuzko, rozednívá se,“ řekl chlapec.

„Ano, Konráde,“ odpovědělo mu děvče.

„Až bude jen o trochu víc světla, vyjdeme ze sluje a sejdem z hory dolů.“

Jasnilo se, na celé obloze už nebylo vidět jedinou hvězdu, a v tom ranním soumraku se tyčilo kolem dokola všechno.

„Tak půjdeme,“ řekl chlapec.

„Ano, jdeme,“ odpověděla mu Zuzka.

Děti vstaly a zkoušely své údy, dnes teprve pořádně znavené. Ačkoliv nespaly, tím, že bylo ráno, byly zdatnější, jak tomu vždy bývá. Chlapec si pověsil na rameno teletinový tlumok a přitáhl Zuzce těsněji kožíšek. Pak ji vyvedl ze sluje.

Protože, jak měly za to, zbývalo jim už jen sejít z hory dolů, nemyslely na jídlo a nepátraly v tlumoku, jestli v něm ještě jsou nějaké bílé chleby anebo něco jiného k snědku.

Že byla obloha naprosto jasná, chtěl se Konrád z hory podívat do údolí, poznat mezi nimi to rozvodské a sejít do něho. Jenže neviděl vůbec žádné údolí. Jako kdyby děti nebyly na hoře, z níž člověk shlíží dolů, ale v nějaké cizí, podivné končině, kde je jenom všechno neznámé a nic víc. Dnes také z větší dálky viděly hrozitánská skaliska, jak strmí ze sněhu, ta včera nepostřehly, viděly led, viděly strnule tkvící kopce a zasněžená úbočí, a za nimi buď byla obloha, anebo se na okraji sněhu tyčila modrá špice nějaké hodně vzdálené hory.

V tu chvíli vyšlo slunce.

Nad lem sněhu vznesl se na oblohu obrovský krvavě rudý kotouč, a v tu chvíli zrudl sníh a zrudly děti, jako kdyby je někdo posypal miliony růží. Vršky a rohy vrhaly na sněhu do dáli předlouhé zelenavé stíny.

„Zuzko, půjdeme kupředu, tak dlouho, dokud nedorazíme na okraj hory, a podíváme se dolů,“ řekl chlapec.

Vyšly do sněhu. Z té jasné noci byl teď ještě sušší a lépe se podával krokům. Děti se udatně brodily a brodily. Jak tak šly, jejich údy byly dokonce čím dál vláčnější a zdatnější. Leč ne a ne dorazit na okraj a pohlédnout dolů. Jedna sněhová pláň střídala druhou, a na lemu každé klenula se vzhůru pokaždé jen obloha.

Vzdor tomu šly dál.

Zase se ocitly v ledu. Nevěděly, odkud se tu led vzal, ale pod nohama cítily hladkou půdu, a jestliže tu nebyla ta strašlivá suť jako na onom okraji, kde trávily noc, přesto viděly, že jdou po hladkém ledu, tu a tam zahlédly kusy čehosi, bylo jich víc a více, draly se k nim blíž a blíže a dětem nezbyvalo než se po nich zase šplhat.

Ale držely se svého směru. Ted' se šplhaly nahoru po jakýchsi balvanech. A stanuly znovu na ledovém poli. Teprve dnes, na jasném slunci, poznaly, co to je. Pole bylo nesmírně rozsáhlé a na druhé straně se zase už tyčily černé skály, strměly tu jakoby vlna za vlnou, zasněžený led byl stlačený, vzduť, pozdvižený, jako kdyby se sunul

kupředu a proudil vstříc těm dětským hrudím. V tom bílém moři viděly bezpočet modrých čar táhnoucích se dopředu a klikatících se jak had. Mezi místy, kde ledové útvary nehybně strnuly, jako by je kdosi jeden na druhý naházel, probíhaly i jakoby čáry podobné stezkám, ale byly bílé a byly to pruhy, tam kde se vyskytovala pevná ledová půda anebo kde jednotlivá tělesa přece jenom nebyla tolik sesunutá. Na tyhle stezky se děti pustily, protože chtěly přejít přes část ledu, dostat se na kraj hory a konečně se podívat dolů. Neřekly ani slovíčko. Děvče putovalo za chlapcem. Ale i dnes to byl zase než led, jenom samý led. Tam kde hodlaly led přejít, jako kdyby byl širší a širší. A tak se vzdaly svého směru a otočily se nazpátek. Tam kde jít nebylo možné, protápávaly se spoustami sněhu, ten se často těsně před nimi rozpoltil a obnažil sytě modrý pruh, tam kde předtím bylo všechno bílé; ale děti si toho nevšimaly, probíjely se dál a dál, až se někde z ledu zase vymanily.

„Zuzko,“ řekl chlapec, „už se do ledu nevydáme, protože to v něm nejde kupředu. A když už se nemůžeme ani podívat na naše údolí, sejdem dolů rovnou přes horu. Určitě dojdeme do některého údolí, tam lidem řekneme, že jsme z Rozvodí, oni nám řeknou, kudy se dostaneme domů.“

„Ano, Konráde,“ řeklo děvče.

Tak tedy začaly sněhem sestupovat ve směru, který se jim prostě nabízel. Chlapec vedl děvče za ruku. Ovšem když nějakou chvíli šly, úbočí tu končilo a sníh zase stoupal. Děti tedy změnilly směr a scházely dolů podél jakési prohlubně. Ale tam narazily zase na led. Na straně oné prohlubně tedy vystoupaly zase vzhůru a pátraly po nějakém jiném směru, jímž by se daly dolů. Vedla je svahelem jakási pláň, jenže ta byla postupně srázná tak, že ani už nemohly klást chodidla rovně a hrozilo, že uklouznou a spadnou dolů. Vyškrábaly se tedy znovu nahoru a zase pátraly, jestli tu není nějaká jiná cesta dolů. Dlouho se šplhaly sněhem nahoru a pak pokračovaly po

jakémsi rovném hřbetu, a bylo to jako dříve: Bud' se sních svažoval tak strmě, že by se byly zřítily, anebo zase stoupal vzhůru, tedy se obávaly, že se octnou na vrcholu hory. A tak to šlo pořád dál.

A tak se odhodlaly, že budou pátrat po směru, kterým přišly, a že sejdou ke Sloupu neštěstí. Protože nesněží a obloha je tak jasná, poznají místo, kde by měl sloup být, pomyslel si chlapec, a sejdou odtud do Rozvodí.

Chlapec řekl o tom nápadu sestřičce, a ta se podvolila. Jenže ani cesta dolů na šíji se nedala najít.

Jakkoli krásně svítilo slunce, jakkoliv sličně se tyčily zasněžené výšiny a spočívala tu sněhová pole, nepoznávali ty končiny. Včera to strašlivé sněžení všechno zastřelo, že neviděli málem ani na pár kroků, a všechno dohromady byla jedna jediná běl a šed'. Viděli jen skaliska, kolem nichž a mezi nimiž předtím šli. Ovšem i dnes viděli už hodně skal, a všechny vypadaly stejně jako ty, které zahlédli včera. Dneska zanechávali ve sněhu čerstvé stopy; ale včera všechny stopy zavál padající sních. Také nedokázali pouhým pohledem uhodnout, která že končina vede na šíji, ježto všechny končiny byly stejné. Sních, samý sních. Děti však šly pořád dál a domnívaly se, že šíje dosáhnou. Vyhýbaly se srázným přepadům a nešplhaly na srázné vyvýšeniny.

I dneska se častokrát zastavovaly a bedlivě naslouchaly; ale ani dnes nic nezaslechly, ani nejslabší zvuk. Vidět rovněž nebylo než sních, jasný, bílý sních, z něhož tu a tam čněly černé rohy a černá kamenná žebra.

Konečně se chlapci zdálo, že na jednom vzdáleném kosém sněhovém poli vidí hopkající oheň. Vynořil se, zapadal. Chvíli ho viděli, chvíli zase ne. Zastavili se a upřeně pohlíželi na onu končinu. Oheň pořád hopkal a hopkal, a vypadalo to, jako kdyby se přibližoval; viděli totiž, že je větší a větší a hopkání zřejmější. Nemizel už tak často a ne už na tak dlouho jako předtím. Po jisté chvíli v tom tichém

modrém povětří zaslechli slabý, velice slabý, jakoby protáhle znějící tón z pastýřského rohu. Téměř instinktivně obě děti hlasitě vykřikly. Po nějaké době uslyšely ten tón zase. Znovu vykřikly a nehýbaly se z toho místa. Oheň se nepřestával přibližovat. Tón zaslechly potřetí, a tentokrát zřetelněji. Děti znovu odpověděly hlasitým křikem. Po hodné chvíli také rozeznaly, co je ten oheň. Nebyl to oheň, byl to červený prapor, někdo jím mával. Zároveň blíž zazníval pastýřský roh, a děti odpovídaly.

„Zuzko,“ vyhrkl chlapec, „jdou lidé z Rozvodí, já ten prapor znám, je to ten červený prapor, co ho ten cizí pán, co s mladým Jasanem zlezl Dopek, vztyčil na vrcholu, aby ho pan farář dalekohledem viděl, to bylo pro něj znamení, že jsou nahoře, a ten prapor tenkrát ten cizí pán panu faráři daroval. Tos byla ještě úplně malé děcko.“

„Ano, Konráde.“

Po nějaké době děti uviděly i lidi, kteří byli u praporu, malé černé body, které se zřejmě pohybovaly. Čas od času opakovaně zaznělo volání rohu a bylo blíž a blíže. Děti pokaždé odpověděly.

Konečně nad sněhovým převisem uviděly, že několik mužů s holemi uhání dolů k nim, a měli s sebou onen prapor. Když se přiblížili, poznaly je. Byl to pastýř Filip s rohem, jeho dva synové, pak mladý Jasanec a několik obyvatelů Rozvodí.

„Budiž Bůh veleben,“ vykřikl Filip, „tak tady jste. Po celé hoře je plno lidí. Ať někdo hned uhání dolů na Hvězdná luka a rozezní zvon, ať tam slyší, že jsme děti našli, a někdo musí dojít na Račí kámen a vztyčit tam prapor, aby ho uviděli v údolí a odpálili hmoždíře, ať to vědí ti, co pátrají v milínském lese, a ať v Rozvodí zapálí oheň na kouř, aby byl vidět v povětří a všechny, co jsou ještě na hoře, dovedl na Hvězdná luka. To jsou Vánoce!“

„Já seběhnu na Luka,“ řekl kdosi.

„Já donesu prapor na Račí kámen,“ řekl někdo další.

„A my dopravíme děti dolů na Hvězdná luka, jestli nám to půjde a jestli nám Bůh pomůže,“ řekl Filip.

Jeden Filipův syn se vydal dolů, a druhý s praporem vyrazil sněhem.

Jasanec vzal za ruku děvče, pastýř Filip chlapce. Ostatní pomáhali, jak to svedli. Vydali se na cestu. Byla klikatá. Tu šli jedním směrem, tu zase vyrazili opačným, tu šli dolů, tu zase nahoru. Pořád putovali sněhem, a krajina byla pořád stejná. Na hodně svažitéch pláních si připevnili na chodidla mačky a děti nesli. Konečně po dlouhé době zaslechli zvonek, ozýval se sem nahoru něžně a jemně a byl prvním znamením, jež k nim zase vysílaly dolejší končiny. Dojista sešli věru hodně hluboko; uviděli totiž zasněženou horu, jak se vysoká a sytě modrá tyčí nad nimi k nebi. Ten zvonek, který slyšeli, byl na Hvězdných lukách, zvonili na něj, protože se dohodlo, že tam se sejdou. Když došli ještě dál, zaslechli v tichém povětří slabě i rány z hmoždířů, jež odpálili, když uviděli vztyčený prapor, a pak také uviděli v povětří stoupat sloupy jemného kouře.

Když za nějakou chvíli scházeli po mírně svažité pláni, zahlédli chatu na Hvězdných lukách. Vydali se k ní. V chatě plál oheň, byla tu matka obou dětí a strašlivě vykřikla a skácela se do sněhu, když uviděla, že přicházejí děti s Jasanem.

Pak pádila k nim, prohlédla je od hlavy k patě, chtěla jim dát něco k snědku, chtěla je položit do sena, co tu bylo; jenže brzy se přesvědčila, že děti tou radostí mají víc sil, než si byla myslela, že jenom potřebují sníst něco teplého, a to také dostaly, a že si potřebují jenom trochu odpočinout, a toho se jim rovněž mělo dostat.

Když po nějaké době znovu několik mužů přišlo po sněhové pláni dolů a zvonek u chaty pořád a pořád zvonil, i děti pak vyšly s ostatními ven podívat se, kdo že to je. Přicházel to švec, někdejší alpský horolezec, s lezeckou holí a s mačkami, a s ním jeho přátelé a kamarádi.

„Šebestiáne, tady jsou,“ vykřikla žena.

Ale Šebestián mlčel, chvěl se a rozeběhl se k ní. Pak pohnul rty, jako kdyby chtěl něco říci, neřekl však nic, prudce děti přivinul k sobě a dlouho je tak držel. Pak se otočil k ženě, přitiskl ji k sobě a vyhrkl: „Zuzko, Zuzko!“

Po chvíli zvedl klobouk, který mu předtím upadl do sněhu, pokročil mezi muže a chtěl pronést projev. Ale řekl jenom: „Sousedé, přátelé, děkuju vám.“

Ježto se čekalo, až se děti uklidní a vzpamatují, řekl: „Když jsme tu tak pospolu, můžeme ve jménu Božím vyrazit.“

„Asi tu ještě nejsou všichni,“ řekl pastýř Filip, „ale ti, kdo ještě chybějí, vědí podle kouře, že děti máme, a půjdou nejspíš domů, když uvidí, že je chata na Lukách prázdná.“

Na Hvězdných lukách nebyl člověk daleko od Rozvodí, z jeho oken se dalo dobře dohlédnout na zelený trávník, na němž stála šedivá chata s malou zvonicí; ale pod loukou byla ještě kolmá stěna, která sahala dolů několik sáhů a po níž bylo možné v létě slézt pouze s mačkami, v zimě se nedala zdolat dolů vůbec. Muselo se tedy jít oklikou k šíji, a od Sloupu neštěstí se už dalo sejít do Rozvodí. Touhle cestou se šlo přes Hvězdná luka, a ta jsou ještě blíže Rozvodí, až se mělo za to, že jsou odtud vidět okna ve výšce.

Když se šlo po téhle louce, jasně a zřetelně se ozval zvonek rozvodského kostela ohlašující, že mše svatá dospěla k Proměňování.

Farář vzhledem k obecnému pohnutí, jaké ráno v Rozvodí panovalo, odložil mši svatou, myslel, že děti se objeví. Nakonec však, ježto pořád ještě nedošla žádná zvěst o nich, musel se ten posvátný obřad přece jen už konat.

Když zazněl zvonek k Proměňování, všichni, kdo šli po Hvězdných lukách, klesli na kolena do sněhu a modlili se. Když zvonění utichlo, vstali a šli dále.

Švec většinou děvče nesl a dal si od něho všechno vyprávět.

Když došli k lesu na šíji, narazili na stopy, o nichž švec řekl: „To nejsou šlépěje od bot, které jsem vyrobil.“

Ta věc se záhy vysvětlila. Nejspíš ta spousta hlasů, které na prostranství hlaholily, přivábila zase houf mužů k těm, co scházeli dolů. To barvíř, strachem popelavě bílý, scházel dolů v čele svých čeledínů, tovaryšů a několika Milínských.

„Děti šly přes ledovec a přes rozsedliny, a ani o tom nevěděly,“ hlaholil švec na svého tchána.

„Tady jsou – tady jsou – díky Bohu,“ odpověděl barvíř, „už vím, že byly nahoře; to když k nám v noci přišel tvůj posel a my se světly prohledávali celý les, a nic jsme nenašli – a když pak nastal ranní úsvit, všiml jsem si, že u cesty, která od Sloupu neštěstí vede nahoru k Sněžníku, hned tam kde se odbočuje od sloupu, tu a tam jsou zpřelámány proutky a větvičky, tak jako to děti dělávají, když někudy procházejí – to už jsem věděl – už se nemohly dávat jiným směrem, protože šly v prohlubni, protože šly mezi skalami a protože pak šly po hřebeni, který je doprava i doleva tak příkrý, že sejít z něho dolů nemohly. Musely jen nahoru. Když jsem tohle zpozoroval, poslal jsem hned do Rozvodí, jenže drvoštěp Michael, který tam šel, když se vrátil a zastihl nás skorem až u ledu nahoře, říkal, že už je máte, takže jsme sešli zase dolů.“

„Ano,“ řekl Michael, „to jsem říkal, protože na Račím kameni už vlál červený prapor a Rozvodští věděli, že je to znamení, co bylo dohodnuto. Říkal jsem vám, že tady musí všichni dolů touhle cestou, protože po stěně se jít nedá.“

„A poklekní a děkují Bohu na kolenu, milý zeti,“ znovu zahovořil barvíř, „že nefoukal vítr. Zase přejde sto let, než se spustí takové úžasné sněžení a bude se snášet dolů tak rovně, jak visí mokré šňůry na stožáru. Kdyby býval vál vítr, byly by děti ztracené.“

„Ano, děkujeme Bohu, děkujeme Bohu,“ řekl švec.

Barvíř, který od dceřiny svatby nebyl ještě v Rozvodí, rozhodl se, že tam půjde s lidmi.

Když došli až k červenému Sloupu neštěstí, kde začínala dřevařská cesta, čekaly tu sáně, které sem dal švec pro všechny případy

zavézt. Naložili do nich matku a děti, obdařili je hojně přikrývkami a kožešinami, které byly v saních, a vezli je napřed do Rozvodí.

Ostatní se vydali za nimi a dorazili do Rozvodí odpoledne.

Ti, kdo byli na hoře a dozvěděli se teprve z kouře, že se mají vrátit, dorazili postupně také do Rozvodí. Poslední, ten přišel teprve k večeru, byl syn pastýře Filipa, který donesl červený prapor na Račí kámen a tam ho vztyčil.

V Rozvodí čekala babička, která přijela z Milína.

„Nikdy, nikdy v životě,“ vyhrkla, „nesmějí děti už v zimě chodit přes šiji.“

Děti byly z toho ruchu celé zmámené. Ještě dostaly něco k snědku a dovedli je do postelí. Pozdě k večeru, když si trochu odpočinuly, když se v jizbě objevilo několik sousedů a přátel a debatovalo tam o celé události, matka však seděla v komůrce u Zuzčiny postýlky a hladila dcerušku, řeklo děvče: „Maminko, dneska v noci, když jsme seděli tam na hoře, viděla jsem Krista Pána.“

„Ach ty mé trpělivé, ty mé milé, ty mé roztomilé dítě,“ odpověděla jí matka, „on ti také poslal dary, které brzo dostaneš.“

Krabice se rozbalily, světla zažehla, dveře do jizby se otevřely, a děti z postele hleděly na opožděný, jasně ozářený, přívětivý vánoční stromeček. Vzdor tomu, že byly vyčerpané, musely se ještě trochu obléknout, aby vyšly z jizby, přijaly dary, obdivovaly je a posléze s nimi usnuly.

V hostinci v Rozvodí bylo ten večer živěji než kdy jindy. Byli tu teď všichni, kdo nebyli předtím v kostele, a ostatní také. Každý vyprávěl, co viděl a slyšel, co dělal, v čem se ocitl a jaké zažil příhody a jaká nebezpečí. Zejména však se zdůrazňovalo, jak by se bylo všechno dalo udělat jinak a lépe.

Ta událost napsala do rozvodských dějin jednu etapu, poskytla nadlouho látku k debatám a bude se o ní mluvit ještě po letech, až bude hora v jasných dnech vidět zvláště zřetelně anebo až se bude cizím příchozím vyprávět o jejich zvláštnostech.

Děti od toho dne byly vpravdě majetkem vsi, už se na ně nehledělo jako na přespolní, nýbrž jako na rodilé Rozvodské, které si z hory snesli dolů. I jejich matka Zuzka byla teď už rodilou Rozvodáankou.

Děti však nezapomenou na horu a budou se na ni dívat teď ještě vážněji, kdykoliv budou v zahradě, když tak jako v minulosti slunce bude překrásně svítit, lípa bude vonět, včely bzučet a hora bude na ně celá sličná a celá modrá shlížet jako vlídná nebesa.

Adalbert Stifter

Horský křišťál

Překlad Hanuš Karlach

Ilustrace na obálce Adrian Ludwig Richter

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 8. 10. 2021

ISBN 978-80-274-1887-9 (epub)

ISBN 978-80-274-1888-6 (pdf)

ISBN 978-80-274-1889-3 (prc)